

Eesti Noorus

NR. 4
VII AASTAKÄIK

TALLINN
18. APRILL 1935

Noorsoolased, kas Teie olete juba tutvunud ajakirja „Loodusevaatlejaga”? Kas Teie olete lugenud „Loodusevaatlejas” ilmunud huvitavaid kirjutisi? Kui ei, siis tellige omale kohe ajakiri „Loodusevaatleja” ja Teie mõistate loodust.

LOODUSEVAATLEJA

on populaar-loodusteaduslik ajakiri,

mis ilmunud juba üle 5 aasta ja olnud lujatele alati oodatud külaline, sest ta

- 1) on tähtsaks lüliks kodumaa looduse tundmaõppimisel ja püüab olla üldse vahemeheks looduse ja inimese vahel;
- 2) on kasulikuks abiraamatuks õpilasel õppimisel ja õpetajal õpetamisel;
- 3) on tarvilikuks käsiraamatuks õpiringidele;
- 4) on huvitavaks lugemikuks loodusesõbrale ja
- 5) on odavuselt kättesaadav igale loodusest huvitatud kodanikule.

„LOODUSEVAATLEJA” ilmub 6 korda aastas, kolm numbrit kevad- ja kolm sügismestril. Aastatellijad saavad hinnata kaks kaasannet-seeriast „Juhatusi teadusliku töö korraldamisel”.

„LOODUSVAATLEJA” tellimishind ühes kaasannetega

aastas	2 krooni 50 senti
poolaastas	1 „ 25 „
üksiknumbrid	à 45 „

Uutele tellijatele võimaldatakse ilmunud aastakäikude omandamist 20% hinnalاندusega, s. o. 2 krooni aastakäik. Need aastakäigud (I—V) on väärikaks käsiraamatuks loodusesõbrale oma ümbruse tundmaõppimiseks.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused riigis. Tellimisel palume kasutada meie posti jooksvat arvet nr. 2249.

PROOVINUMBREID HINNATA!

Toimetuse ja talituse aadress: TARTU, KASTANI TÄ. 119.

Toimetaja ja väljaandja: dr. phil. G. Vilberg.

SUUREMAID EESTI VALMISRIIETE ÄRISID

JAAN VEISMANN

HARJU TÄN. 37
TEL. 430-95

VÄIKE KARJA 8
TEL. 445-32

Igaks hooajaks suures valikus

VALMISRIIDEID

DAAMIDELE JA HÄRRADELE

Tellimiste korralik täitmine. Järelmaks soodustatud.

SISUKORD: Ed. Hubel — Kultuur ja selle surrogaadid. K. A. Hindrey — Ajalooline ilukirjandus. Peeter Grünfeldt — Me tuleme... Eeda Kook — Laul kodumaale. H. Kurrik — Eesti rahvarõivastest. Leo Mõtus — Jüripäev; Kevade leid; Värakevad; Arkamine. Arnold Tulik — Spordivõistlus Teretambil. Ester Mets — Tööta. D. Hint — Fotokunstist. Kirjad toimetusele. Teadmiste teritamiseks. ÜENU elust.

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

ED. HUBEL

Kultuur ja selle surrogaadid.

Noored ja eriti noorte esindajad, on maal ja ka linnas kõige kultuurilisem element teiste hulgas; nad on eneses kultuuri-aarete kandjad ja teistele kultuuri levitajad. Kui kõneleme kultuurist, siis mõtleme selle all kõike mis loodud ja saavutatud teaduses, kirjanduses, kunstides, mis saavutatud inimese vaimses ja hingelises arengus. Harilikult on sellega ühendatud niisugune kujutlus, et meil kahtlustki ei ole: see on kõik väga hea. Kui aga lahtiste silmadega ümber vaatame ja hindava pilgu heidame kõigele, mis sagedasti kultuuri nimetuse all rahvale pakutakse ja kui meele tuletame, mis mõtlejal

õelda olnud kultuuri kohta, siis tekib küll kahtlus, kas kõik on kultuur, mida selle sõnaga nimetame.

Kuulus Prantsuse kirjanik Anatole France ühes oma romaanis: kultuur sai alguse pingviinide maal (allegooriline maa, mille all tuleb mõelda Prantsusmaad) sel kombel, et kurivaim ühele neile, kes seal metsikus olekus alasti elutses, kinkis ereda värvilise hilbu keha katteks. See oli seal esimene kultuuri-ese. Peab ütlema, et ka praegusel ajal sama hilp, pisut täiendatult on väga paljude kujutluses, eriti linnas, tähtsaim kultuuri-ese. Kui on hästi kirjud ja moodsad hilbud ümber, siis on väga paljud eneste arvates ja võib olla ka paljude teiste arvates kultuurilised. Prantsuse kirjanik Rabelais ütles: meie oleme vanadest rahvastest kaugelt ees, aga meie kelmid on ka palju targemad kui vanal ajal. Keegi inglise kirjanik kirjutas 18. sajandil vaimuka valmi, milles näitas, et kultuur seisab ülal oma väärnämete ja väärkülgede najal. Ta tõi hulga näiteid sellest, mis sünniks siis, kui korraga need väärküljed kaoksid. Mis sünniks siis, kui korraga vangikongid jääksid tühjaks, kohtunikel, advokaatidel ja suuremal osal riigitegelastel ei oleks midagi teha, ja kust saaksid tööd lukusepad, kui ei oleks enam tarvis teha ahelaid, lukkusid, trellisid? Mis saaks tööstusest kui kaoks rikkaste toredushimu ja pillamiselust?! Kõik teadused ja kunstid õitsevad väärnämete ja ebavooruste tõttu. See kõik on kultuuriga ühenduses ja paratamatult tarvilik, ja kui kaoks väärnähted, langeks kõik kokku. Rous-

seau arvas, et tõsine kultuur, võib olla ainult seal, kus elavad kultuuritud inimesed, metsinimesed. Seal elatakse ausalt, seal on vahekorrad otsekoheised, ei ole seda konventsionaalset valet, mis kultuurinimeste juures paratamatu. Väärkultuur ja kultuurilised väärtused õitsevad aga seal, kus on kõrge kultuur. See on paradoksaalne, aga sellest mak-
sab mõelda.

Kui vaatame arvustava silmaga ümber, siis veendumine, et kultuuri on meil veel üsna vähe. Kultuuri aset täidavad igasugused aseinad. Praeguse aja tööstus, mis oleneb tehnika võidukäigust, on niisugune, et ta võib kultuuri surrogaate imeodavalt valmistada ja levitada. Meie leiame neid surrogaate, aseaineid, imitatsioone, falsifikatsioone kõigil aladel. On omamoodi paradoksaalne nähe, kui meil kõige valjusega jälgitakse neid, kes võltsivad toiduaineid, vaimutoidu võltsimine on aga igaühele lubatav. Kui leitakse piima, kus ei ole teatud protsent rasvaaineid, siis tehakse protokoll ja karistatakse võltsijaid. Aga tühised ja tühisemadki teosed vaimsel alal on protokoll ja karistuse ohust täiesti vabad. Turult koristatakse võltsitud ained kohe ära, aga näiteks kirjanduslikul alal seda ei sünni. Ajakirjanduse alal ka mitte. Alles viimasel ajal on hakatud seda ära korjama, mida peetakse lausa kahjulikuks, mürgiseks.

Kultuuri on ja harilikult arvatakse olevat kõige enam Lääne suurlinnades. Kui võtame Euroopa kultuuritsentrumi Pariisi, siis veendumine kergesti, et seal on kultuuri palju; aga sellega on lugu nii, nagu rikkusega: see kuulub vaid vähestele hulgale. Pariisi hiigla-agulid on väheste kultuuriga või kultuuritud. Ja väärkultuuri on seal lõpmatult.

Suurtest linnadest, kultuuritsentrumitest, valgub väärkultuur maale. Toome nähteid, mis kõigile peaksid olema tuttavad. Äritsejad kirjastajad on meil turule paisanud ilmatu hulga vähe- või alaväärtuslikke raamatuid. Meie lavade jaoks on hulk näidendeid, mis maitset lagastavad ja elamuste maailma alla kisuvad. Ja neid mängitakse üle maa. Mis kool ja väärtuslik kirjandus üles ehitavad, mis kodune kasvatus rajab, selle kisub halb fiim ja „peene“ maailma olenguid ülistav operett maha!

Meil on viimasel ajal nõu antud, et ei peaks aina arvustama ja üksteist maha tegema nagu seni sündind. See on väga õige. Aga sellega ei ole keelatud oma hinnet avaldada kõige kohta, mis väärtuslik või mis mitte. Valjemat arvustust kõige selle kohta,

mis kultuuri etiketi all väärkultuurina õitseb ja vohab!

Meie kultuuril on juba kaunis fassaad. Nüüd on tarvis hoolitseda selle eest, et selle taga ei valitse tühjus. Meie rahvas on juba hea koolihariduse saanud. Ja paljud organisatsioonid levitavad haridust ja kultuuri väljaspool kooli. Aga ärgem tehkem enestele illusioone kultuuri ja hariduse sügavusest üksikus inimeses. Oli juhus maal tutvuda noormehega. Ta hakkas juttu ajama tõsiseist asjadest, teadustest ja kunstidest. Paistis kohe välja, et ta oli väga palju lugenud ja kui ma olin talle küsimuse esitanud, siis selgus, et ta oli isegi kohutavalt palju lugenud; ta teadis kõigest ja ma ütlen, ta ei teadnud midagi. Ta seletas Darvini teooriat ja see ajas tema interpretatsioonis otse juuksed püsti. Ta oli ka Häckeli lugenud ja see kõlas tema suust kui kummaline fantastika. Tal oli ka harmoonium ja ta mängis sellel klassikuid — samuti kui seletas evolutsiooniteooriaid! „Kuuvalge sonaat“ oli mängitud lõbusas polka taktis. Niisuguseks muutub kultuur, kui ta on käinud läbi sarnasest prismast. Kui seda iga hinna eest „rohkesti“ omandatakse.

Meil käis mullu keegi välismaa kirjanik. Kohvikus värvitekliga naiskorporante nähes, päris ta kohe, kes need on? Saades teada, et need on üliõpilased päris ta edasi, kas see värvitekel on üldine vormimüts? Tuli õelda, et see on korporatsiooni müts. Korporatsioonid olid sakslastel, ütles võõras. Olete sealt selle kombe võtnud?.. Aga olete omakultuuri arendajad, Saksa pärimuste vastased? Ja Saksas on korporatsioonid kui iganenud jäänus kaotatud? Mis sakslane maha viskab, see korjatakse siin üles!.. Nii milles oli välismaalase arvamine. Ta nägi meil kultuuri võõrapärast peent fassaadi... Ühe meie kirjamehega sõitis see külaline maale jõukasse tallu, kus ülikooli lõpetanud perepoeg seletanud, et meil pea igas talus akadeemilisi noori, et meil oma kõrgeväärtuslik kirjandus... Siin hakanud võõras pärima, meie kirjanike uusimate teoste sisu — perepoeg pidanud tunnustama, et ta neid pole lugenud. Teil on kirjandus, aga seda ei loeta! imetlend võõras.

Niisuguseid imelikke nähteid tuleb avalikuks veel praegusel ajal. Oleme rahul sellega, kui levib haridust ja kultuuri pealiskaudselt üle maa, aga kuidas see juuri ajab, kui sügavale see tungib, see meid ei huvita.

Kultuuriga on lugu nii, nagu rikkusega. Meie ei või nüüdsel ajal vaadata asja peale

nii, et kui oleme vanematelt pärinud suure varanduse, siis meil ei ole tarvis hakata enes- tel tööd tegema ega teenima; meie võtame teiste kokku kuhjatud varast ja anname väl- ja. Paljud kultuuriinimesed teevad nii. Nad võtavad seda, mis teised kultuurinimesed on loonud. Nad omandavad koolis ja väljaspool kooli enam vähem teadmisi, saavad sel kom- bel mingi vaimse fassaadi ja on selle peale uhked. Vaimne isetegevus on neile võõras.

Kui läheme selle juure, mis siin peaks pa- randama, kuidas siin peaks asja muutma, siis on see noortele suureks ülesandeks. Nende asi on selle eest hoolitseda, et raamatu- kogud ei oleks mitte meie kultuuri surroga- tide levitajaiks, mis kirjastajate poolt äri- lise tagamõttega välja antakse; nende asi on ka selle eest hoolitseda, et vaimne kultuur ei leviks ainult laiale, vaid ka sügavale; et ei omandataks palju ja pealiskaudselt, vaid arendataks vaimu.

Noorte asi on maal hoolitseda ka selle eest, et pidude programmid paraneksid. La- based võõrsilt laenatud naljamängud peaksid repertuaaridest hoopis kaduma.

Noored, see on kohev muld, millesse kül- vata maksab ja seepärast on väga tähtis. et nemad omandaksid õige vaate kultuurile ja kõigele sellele, mis meil vaimsel alal ja lõ- bustustena pakutakse. Noorte asi on vää- r-kultuuri, kõike seda mis kultuuri surrogaati- dena nii laialt levinend, ära tunda ja kui kõlb- matut ära heita. Noored on see kohev pind, millesse kõige enne külvata maksab. Seni on olnud see sageli nõnda, nagu Piiblis öel- dud: päeval külvab üks head seemet, aga öösel tuleb see teine ja külvab halba seemet. Selle vastu ei aita ainult vaheleastumine sea- dustega ja määrustega. Juba Kant ütles omal ajal, et riik võib küll selle eest hoolitseda, et kodanikel oleks võimalik kultuuris areneda. Aga riik ei saa kodanikke kultuurseks t e h a. See on igäühe enese käes, kui talle selleks võimalus antud. Riik ei saa siin üksi midagi ära teha, kui meie organisatsioonid ja iga üksik, kellel on tõsine kultuuritahe ja kes ei lepi ainult sellega, mida nimetatakse vää- r-kultuuriks, selleks kaasa ei aita.

Meie ei pea katsuma ainult näida kultuu- rilistena, vaid meie peame püüdma ka kul- tuurilised olla.

K. A. HINDREY

Ajalooline ilukirjandus

On õieti õige palju aega sellest ajast, kus meie kirjandus heitis pilku tagasi Eesti rah- va kaugemasse minevikku. Meie kirjanikkude huvid olid teised. Ja kui Bornhöhe, Kitz- berg, Vilde jne. lähenesid ajaloolistele tee- madele, siis sündis see nagu erandlikult esi- teks meie kirjanduses üldse ja ka väljavõtte- na nende kirjanikkude loomingu suhtes eriti. Erandiks oleks siin Bornhöhe, kelle loomingu kaaluvamaks osaks on nimelt ajalooline ju- tustus.

Bornhöhe kalduvused ajaloolistele teemade- le ei saanud aga mitte anda küllaldaseid ilu- kirjanduslikke tulemusi samadel põhjustel, mis olid määravad ka teiste kirjanikkude juures: teadmised eestlaste minevikust olid liiga väiksed, ajalooline üldpilt põhjamaa- de rahvaste kultuurilisest tasemest, nende vastastikusest suhtumisest ja mõjust üksteisele oli selgusetu, teadmiste asemele astusid va- ba fantaasia ning oletused. Ja nõnda tekkisid jutustused Walter Scotti jäljendamise teel,

milledest aga välja tulevad võtta Vilde ro- maanid lähemast ajaloost nagu „Mahtra sõ- da” ja teised. Kuid ka neid ei saa ju õieti nimetada ajaloolisteks romaanideks, sest meie mõistame ju ajaloo all kirjandust tava- liselt midagi kaugemat kui seda, mida meie kuuleme veel elus olevailt, kuigi väga vana- delt inimestelt. Ning Vilde sai oma mineviku-

romaanide jaoks — nõnda võiksime nimetada tema romaane — andmeid inimestelt, kes, kui nad ei olnud mitte ise sündmuse pealtnägijaid, neist olid kuulnud teiste pealtnägijate kaudu.

Nii siis oli sellest vähesest, mis meil leidus ajaloolise kirjanduse näol, ikkagi liigagi vähe, et tõsiselt kõnelda ajaloolisest ilukirjandusest. Ja kirjanduslik põlv, kes tuli Kitzbergi ja Vilde järele, ei lasknud loota, et asutakse selle raske ilukirjandusliku harrajuurde.

Kuna ju ajaloo uurimine sammus väga aeglaselt oma radu ja valgustas vaid ikkagi veel üsna hämaralt eestlaste endist elu, nende riigikorda, kombeid, usku, seisuslist struktuuri, õieti kõike, mis vajaline on endise elu tundmiseks, siis oleks ka raske olnud sellest elust kirjutada. Kergem oli kaasaeg, mille keskel ise elatakse ja mille tundmine ja mõistmine juba isegi küllalt eeldusi nõuab. Ja siit sellest kaasaajast leiti olukordi ning isikuid, kes pälvivad kirjanikkude huviseid ja pidid ka huvitama lugejaskonda.

Kuid paistab, et see kaasaeg oli nagu mis-
kisugune ülemineku ajajärk või vast ettevalmistus raskematele ülesannetele. Ning silma torkab ju, et meie senine ajalooline jutustus — palun mitte parandada jutustis, sest nii väga halb ta ei olnudki — tekkis ajal, mida meie nimetame ärkamisajaks, mis oli tugev tõusu-
aeg meie vaimses elus ja seega ka meie kirjanduslikus loomingus. Tema iseloomuks oli patriootiline ja rahvuslik noot, tema isamaaline suund ja sisu.

Sellele ajale järgnev periood hakkas aga tolle ajajärgu küündimatu vormi ja ainekite suhtes ikka ühel kohal tammuvat tundelaadi õigusega pidama igavaks, üleelatuks ja paraku ka vihatavaks, vähemalt hüljatavaks. Samastati — saamatuse sihiga. Tekkis vool, mis tahtis isamaalsusele vastu seadida maailmakodanlust. Ja tundus, nagu oleks iga katsegi kõnelda kirjanduses oma kodumaast või rahvusest, juba ette mäha laidetud kui kunstivanauliku maitsevaesus. Oldi parem huvitatud „sotsiaalse ülekohtu ohvritest“, ning arvustusel oli kerge leida kirjaniku head südant, mis paneb võitlema vaevatute ja koormatute eest.

Nüüd aga paistab järsku midagi muutunud olevat. Meie kuuleme, et arhiividele jookstavat tormi ajalooliste materjalide hankimiseks. Ning olevat oodata ajaloolise kirjanduse järsku kasvamist.

Tulgu see nüüd äratundmisest, et senine suhtumine oli oma elu äraelanud, või olgu see

selle tagajärg, et nõutakse kas rahva või riigi poolt teist suunda — igatahes on siin äkki meie kirjanikkude ees ülesanne, mis nõuab õieti palju.

Meil ei ole paraku seda kokkusattumist, et ajaloolane oleks ühtlasi kirjanik, või aga, et kirjanikul oleks olnud erilist ajaloolist huvi ning andi. Selle asemele peab siis nüüd astuma töö ning õieti üsna põhjalik töö. Nimelt töö meie arhiivides, muuseumites ja loengutel.

Sest, kes tahab anda pilte minevikust, väga kaugest minevikust, see peab seda minevikku ise tundma. Ta peab võimaline olema seda minevikku ise nägema. Ta peab teadma, kas praegune Eesti rahvas on oma kasvatuselt ja hingelaadilt juba kaugele erinenud endisest Eesti rahvast sel või teisel ajaloo perioodil. Ta peab vastava perioodi kirjeldamisel teadma, mis oli tol ajal peamisteks rahva huvideks. Ta peab, kui ta tahab tolle perioodi rahva pisimuredest osa võtta, teadma, kas söödi tol ajal juba tangu ja kapsast või küpsetati vaid liha ora otsas. Peab süvenema rõivastuse üksikasjusse, et mõista, kuidas end kaitseti külma vastu ja kuidas oldi pidulikkudel puhkudel tore ja väarikas. Iga relva üksikasjasi peab tal olema silmade ees, et aimata käitamist sõjas ja jahil. Ning rahva pühadustest peab ta palju teadma, et nende kaudu mõista rahva hingeelu.

See kõik on raske ja nõuab väga palju tööd, usinust ja püsivust peale talendi ja üldhariduse. Seda rohkem veel, et meil puuduvad alales kapitaalteosed, kokkuvõtted kõigest, mis oleksid võimalised andma ülevaateid selle või teise mineviku perioodi kohta.

Meie muuseumid võivad palju abiks olla ja Eesti Rahva Muuseum ongi rikas. Kuid vist küll palju lünki leiab siin veel iga uurija, palju vastamata küsimusi! Siin peab siis appi astuma võrdlus teiste samades tingimustes olnud rahvaste korjatud vanavaraga.

Ning see materjalide kogumine ja tema vaimne läbitöötamine saabki eraldama senist tööd tulevases: kui seni kirjutati oma elu kogemuste najal, lihtsalt peast, mälestuste ja tähelepanekute järele, siis tuleb nüüd kirjutada selle järele, mida ta vaevaga alles püüab mõista ja endale selgeks teha. Ning alles nõnda saame selle, mille poole püüab nähtavasti praegune ajavaim: meie ajaloolise ilukirjanduse. Alles siis — saame meie oma kultuuriloolise novelli või ajaloolise romaani, mis on ühtlasi kunst ja ühtlasi ajalugu.

Me tuleme...

Pühendatud ÜENÜ Tallinna osakonna koorile.

Me tuleme nooruse lillede luhast,
me tuleme kevade kaunimalt raalt,
me rind on täis päiksepaistet nii puhast,
kui tuleks me kallima südame naalt.
Rind aadete ahtel meil kobrutab, käärib
ja tegude tahtel ta kergib ja keeb,
me tahame teha, mis isamaad väärrib
ja mis ta veel paremaks, kaunimaks teeb.

Me tuleme hoogsalt kui kevade maru
ja paneme sulama lume ning jää,
me paneme lokkama põllud ja aru,
et annaks nad lõikuse kauni ja hää.
Energiat palju on kogund me rinda,
nüüd tööle me tahame panna kõik see,
me tahame harida isamaa pinda,
et õilsalt lõöks õitsele meiegi tee.

Sest Sinule, Eesti, me mures ja hurmas
kõik andume südame sunnil ja nõul,
Su omad me oleme elus ja surmas,
Su kasuks me töötame ühisel jõul.
Me sünnimaa oled Sa, kallid ja armas,
me emade, isade põline maa,
meist igaüks Sinu eest võitlema varmas,
Sind keegi meilt võimuga võtta ei saa.

Laul kodumaale

Kus leiakfin ju ihult terve märgi?
Sääl tampind sõjahooste tapaluft
Sul verre kastis näo ja hikki färgi
Kord wendlus punane, kord orjus must.

Raudsaabastega üle haawat rinna
Aeg raskel sammul aastafadu käis.
Kafk murdis maa, nälg wapra linna,
Waen wiskas wiletfust su kojad täis.

Kuid tapafandreil nagu kiuste sigis
Su rahwa uhke hänge wintske taim.
Sääl figis wabadus ju weres, higis —
Ja surmast üle sinu ürgne waim.

Eesti rahvarõivastest

Eesti Rahva Muuseumi kogudes leiduvad tekstiilid on pärit peamiselt läinud sajandist, võimaldades saada ülevaadet rahvariidest, ajastust, mil selle kandmine oli kohati veel õitsvel, kohati aga juba kahanemas, välja suremas.

Üldiselt rahvarõiva kandmine hakkas kaduma u. 1880-tes aastates, varemni mandril, hiljemini saartel kui ka liikumisest ja linnamõjust kaugematel kohtadel. Praegu vanem põlv kannab veel rahvariit Sõrve poolsaarel Saaremaal ning Setumaal. Isekohal seisab Muhumaa — vist küll ainukese kohana meie kodumaal, kus vana traditsioon püsib ning vanarahva kõrval ka keskmine ja isegi noorem põlv kannab iseteadvalt saare omapärast riidet.

NAISTE RÕIVAD.

Üldjoontes, ühistunnuste põhjal eraldame naiste rõivastuses nelja topograafilist gruppi: 1. Lõuna-Eesti, 2. Põhja-Eesti, 3. Saare- ja 4. Setumaa.

Ühine kogu mandrile, peale Setumaa on pikitriibuline seelik. Erineva iseloomuga esineb ta saartel (Hiiumaal, Kihnus, hilisemal ajal Muhumaal ja mõnes üksikus Saaremaa kihelkonnas). Pikitriibulise seeliku põhivärviks on harilikult punane, harvem sinine, roheline või valge värv. Seeliku põhivärviga vahelduvad kitsamad või laiemad sümeetriliselt järjestatud mitmevärvilised triibud.

Punane värv loetakse röömvärviks, ning ta kuulub piduülikonna juure ja kannavad seda üldiselt ka noored inimesed, kuna vanem põlv eelistab tumedamaid värve. Kohati on sinine ja roheline kuulunud leinaülikonna juure, millele kohati vähemal määral lisandus kollane värv.

Vanemal ajal kitsastel telgedel kootud seelikule lisati pikkust nn. jätkuga: alla äärde õmmeldi seelikule ühevärviline umb, kämbalaiune, harilikult punane riideriba (Pühalepa khk. Hiiumaal mustast kalevist), jätkati kas vahenditult või ilustati ühenduse koht mitmesuguste ilupaelttega, isegi kardaga. Kohati õmmeldi seelikule äärde korjatud kirjaga pook või ka lihtne punane kaaruspaal.

Pikitriibulisest vanem oli ristitriibuline seelik, millest üksikud esemed ERM-i kogudes on säilinud mitmelt poolt mandrilt. Triibud katavad kogu seeliku, tagasihoidlikult kitsaste

joontena ülemisel poolel, laienedes ja muutudes dekoratiivsemaks alla poole.

Võrdlemisi hilise päritoluga on ruudulised riided, milliseid kanti kleitidena. Ühtlasi need tõrjusid välja vana rahvapärase ülikonna, mis koosnes pikavarukatega särgist, seelikust ja kampsunist või liistikust, s. o. vestist.

Siirdume rahvarõivaste üksikute gruppide vaatlusele.

Lõuna-Eestis on püsinud vanem riidetuse viis — ülikonna juure kuulusid: seelik ja pikavarukatega särk, pidu või kirikuülikonna juure peale selle veel kampsun või liistik.

Peen linane särgipiht sarnaneb lõikelt meiega inglise plausega. Õlalapid ja varukavärvlid on ilustatud madalpiistes geomeetriselise ornamendiga või kaetud püvisilma kirjaga. Tikiti peene valge linase kohati punase puuvillase niidiga ilma vahendita, lugedes pisteid kanganiidi järgi.

Krae oli kohati mahamurtud, otstes või ääres ilustatud mähkpiluga, millest kõige tore-damad eksemplarid leiduvad Põhja-Viljandi- ning Põhja-Pärnumaalt.

Võrumaa särgi õlaosa on kaunis pikk, varuka ülemise ääre sisse on kootud maakepunased hulped või kaadrid, s. o. punase niidiga peen lapiline või triibuline kiri. Kohati on õlalapid ja värvlid ilustatud kas sinise või punase tagasihoidliku tikandiga.

Tartu- ja Võrumaa kampsunid on õige mitmes varjundis potisiinised, pidevseesidega.

Ilma seesideta kampsune ehk jakke esineb siniseid Rõngus ja Häädemeestel, musti P-Jaagupis, lambapruune Tõstamaal ja Audras, valgeid Harglas. Kõik need jakid on ilustatud punase kaarusega, s. o. hargil kootud villase nõõriga (Harglas punase ja rohelisega).

Esiletõstmist selles grupis väärivad kaks ülikonda, mis kanti piiratud maa-alal ja millised üksikasjus lähevad lahku seni kirjeldatud Lõuna-Eesti ülikonnast. Need on Halliste-Karksi ja Tarvastu-Paistu rahvarõivad.

Halliste-Karksi peen linane särk erineb lõikelt muudelt L-Eesti omadest, sügavrinnaesine lõhend on ilustatud äärtel ülipeene mähkpiluga. Seeliku asemel kanti nn. sõuke, s. o. harilikult must, pruutidel punane, ühelaidne riie, kolmest küljest äärestatud kitsa poogaga. Selja kohale õmmeldi vastamisi kaks sügavat volti ja mähibi sõuke ümber puusade, kinni-

tades selle vööga. Lõhendi kohale tuli puusapõll villase mitmevärvilise tikandiga valgel linasel riidel.

Tagasihoidlikult oli äärestatud must pikkkuub keerutatud punase-rohelise lõngaga. Tanu asemel kanti valge linik ehk nelinurkne rätik. Selle ilu peitus kunstipärases pähe sidumises ja pead katva osa kipramises, s. o. voltimises sõrmeotstega. Sukad on valged, pahkluu kohale on kootud umb. sõrmelaiune kiri tumesinise, -rohelisega.

Vastandiks sellele tagasihoidlikule ülikonnale väljendab jõukust ja elurõõmu Tarvastu-Paistu rahvarõivas. Särgiõlad, varukasuud, ja kaelus on tikitud ristpistes punasega, pikitriibuliste seelikute kõrval kanti suvel ka valge linane toimselt kootud pallapoolik, all ääres 3—4 sm lai pook, tumesinine punase südamega, kootud harilikus vöötehnikas. Välisriie oli must pikkkuub, rikkalikult ilustatud punase kaaruse ja riidelappidega hõlmadel, krael ning rinnaesisel. — Punasega on tikitud „mulgirätiku“ ehk tanu otstaesine, „maal“ ja seljal rippuv saba; otsaesisele lisandus punasele põhjale rikkalik ornament metall- või klaaspärlitest. Tanu peal kanti vanasti värvilise lõngaga või niidiga peenelt tikitud tüllrätti. Kui see hiljemini asendus siidi või villase pearätikuga, kadus mulgirätiku tikitud „saba“. Mütsimoodi tanu kroogiti kuklas, ilustati vaid veel rästi alt väljapaistev maal. Jõukuse ja isesuguse iluduse tunnuseks on Tarvastu sukad oma üljameda sääreosaga, mis on kaetud tiheda punase-valge kirjaga tume rohelisel põhjal. „Roositud“ kindad on punasele põhjale kootud ornamendiga. Hilisema aja vöögi oli tiheda punase kirjaga.

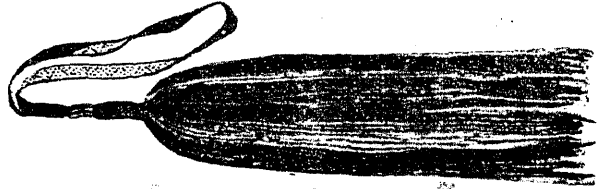
Lõuna-Eesti juure kuuluvast vähemaist esemeist olgu nimetatud tanud, pärjad ja põlled.

Tartu- ja Võrumaa tanud on väikesed, nelinurkse lõikega, valgest linasest riidest, eest-äärest ilustatud pulkadega kootud, 3—4 sm laiuse pitsiga. Kuklasse kinnitati kämblalaiune värviline siidpael, mille otsad pikalt rippusid seljal. Hilisemal ajal, kui linnakaup hakkas asendama omakootud riidet, kanti kiriku- ja pidutanuna üleni tikitud õhulist tanu tüllist või musliinist, millisel tülltikandiga pits ääres, lihtsam tanu õmmeldi puuvillasest riidest samuti tüllpitsiga ääres.

Erineva lõikega on Põhja-Viljandimaa ja Pärnumaa tanud, mitmekesisem nende kuju ja ilustamisviisi, eriti Viljandimaal, näit., Kolga-Jaani ratastanu, Suure-Jaani tornitanu jne.

Neiude peachteks on p ä r g, millest Lõuna-

Eestis leidub kolm tüüpi: kõige tagasihoidlikum on Halliste-Karksi keerutatud punane ja roheline villane lõng, mis seotakse ümber pea ja sõlmitakse kuklas; Tarvastu-Paistu pealõng (pilt nr. 1) umb. 1 sm laiune vöö moodi kootud pael pea ümber, seljal rippuva tutiga tumesinistest, punastest ja rohelistest lõngadest. Põhja-Viljandimaal kantud p ä r g on punane 2—3 sm kõrge võru, kas villane pael mitmekordselt rõngasse keeratud või kõvale alusele tõmmatud punane riie või siidpael, viimaseid ilustati eesküljel litrite ornamendiga.

Pilt nr. 1

Piduülikonna-juure kuuluv põll esineb väga mitmekesisest materjalist. Lõuna-Eestist, peale Võrumaa, leidub rohkesti linasest riidest põlle, rikkalikult ilustatud kas mähkpilu, või tikandiga all ääres ja äärestatud peente narmastega või võrkpitsiga. Põllesid valmistati ka kergest läbipaistvast vabrikuriidest, millesse kiri oli juba sissekootud. Lõuna-Eestis leidub ka lillelise kirjaga sitsist põllesid, mis nii omased Põhja-Eestile. Kõige uhkemad on aga raskest siidist põlled lillemotiividega mulgimaalt.

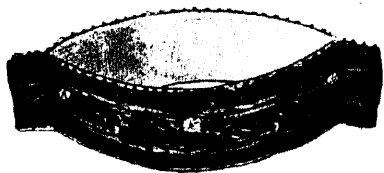
Süüredes põhja poole esineb s ä r k üle-riide osas veel Läänemaal. Iseäranis rikkalik ja lai on seal varukavärvilte mähkpilu.

Särgi peal kanti kas kampsun, liistik või rinnarätik.

Teine grupp haaras kesk ja ida poolset Põhja-Eestit. Harju-, Järva- või Virumaal s ä r k kaotas oma pikad varukad, muutus aluspesuks ja täiendus käistega. Käiseid õmmeldi alati peenest linasest riidest. Alläärt, kohati ka rinnaesist, õlalappe ja mahamurtud kraeotsi ilustati lilltikandiga, ka piluga ning litritega. Käiseid äärestati 4—8 sm laiuse linase, pulkadega kootud pitsiga. Ida-Harjumaa käiseid ilustab ainult lai valge pits ja vahepits. Järvamaal on eelistatud ühevärviline tikand, kas sinine, must või valge, kuna kõige värviküllasemaid eksemplare leiame Virumaal ja mõnes Harjumaa kihelkonnas. Käised, on kaela ümber kroogitud, kohati isegi pliseeritud, seetõttu kukuvad vabalt üle rinna ja selja. Olles küllalt lühikesed, nad jätavad nähtavale ääre pitsi ja vöö vahelt val-

ge linase särgi. Põhja-Eesti piduülikonnaga kanti kergest musliinist valge põll. Alläärt ilustas lopsakas lillkiri, tikitud madalpistes värvilise lõngaga. Levinud olid aga sitsipõlled suure lillilise kirjaga.

Põhja-Eesti tanu ei erine kuju poolest Tartumaa omast, kuid on alati ilustatud värvilise lillornamendiga nagu käisedki, valget pulkpitsi Põhja-Eesti tanudel leiame aga ainult Risti ja Pakri rootslastel, mujal ilustab tanu alläärt kard-pits punasel alusel. Põhja-Eesti pärg on kuni 4 sõrme laiune värviline siidpael kõval alusel, kas ühtlane, või eest kõrgem. „Kõrvadega” (pilt 2) pärgadel moodustab siidpael meeekohtadel etteulatuvaid „kõrvu”. Kõrvadega pärgadel pole seljas rippunud ilupaelad,

Pilt nr. 2

küll aga teistel pärgadel. Kirju tikandiga ilustatud, pulkpitsiga ääretatud käiseid ja tanusid leiame veel Kihnu saarel. Kihnu on ühtlasi kõige lõunapoolsemaks kohaks, kus esineb lillkiri tanudel ja hilisemal ajal ka käistel, kuna vanematel käistel domineerib omapärane sinise ja punase niidiga õmmeldud geomeetiline kiri. Seal juures kiri katab ainult käiste selgosa, sest käiste peal kantav lilliline villane või siidrätik varjas rinnaesist.

Põhja-Pärnumaal (Audrus, P.-Jaagupis) esineb lillkiri ainult tanudel.

Põhja-Eesti gruppi kuulub ka Hiiumaa, kus kanti käiseid särgi peal. Vanemal ajal oli see toimest linasest riidest peenelt pliseeritud, ülipeene geomeetrilise tikandiga püstkrael ja varukate värvitel. Uemad käised on kergest puuvillasest riidest, rikkalikult ilustatud heegelpitsiga, samasuguse heegelpitsiga on ülekülvatud ka põll.

Ka Muhumaa al on ajutiselt kantud valgeid linaseid käiseid ülilaila linase võrkpitsiga allääres.

Sellega olemegi jõudnud 3. gruppi, Saare- ja Muhumaa rahvarõivastuseni (vt. pilt lhk. 87).

Kuna mandri rahvarõivad üldjoontes olid enam-vähem ühtlased laiemale maa-alale, erinevad Saaremaa rõivad paeaeu kihelkonniti.

Ei Saaremaal, peale mõne üksiku kihelkonna, ega vanemal ajal Muhul pole kodunenud piki-

triibuline seelik. Seal koonduvad värvilised ristitriibud kas musta või punase seeliku alumisele äärelle, kohati kattes isegi poole või rohkem seeliku pikkusest (Sõrve, Mustjala). Seeliku alläärt kaitseb ja ilustab ühtlasi köladega maitsekalt kootud poek ehk ai.

Rikkalikult on ilustatud Saaremaa särgid ja neile sarnanevad käised. Idapool olid tikitud värvilise villase lõngaga õlalapid, varukate värvlid, mahamurtud laia krae otsad, millist peale selle veel ilustas lai pulkpits, sissekootud värvilise lõngaga. Mustjalas oli pits alati valge, samuti reljefne ristpistes tikand särgil ja põlled. Läänes, Sõrvel, erines särgililistis: püstkraed, õlarihmad ja varukasuud ilustas peen pilu. Saaremaa ülikonna juure kuulus alati nn. abu ehk vest, värviliste triipudega idapool, ühevärviline, mitmeti kaunistatud läänepool. Sõrves (Ansekülas ja Jämajas), kus seelik eriti pikk ja raske ning pihaoosa lühike, õmmeldi abu seeliku külge.

Saaremaa tanud on kõik tõmmatud pappalusele, mis neile annab püsiva kuju. Läänepoolsed pidutanud on suured; stiliseeritud taimornament madalpistes katab kogu pinna; idapoolsed seevastu on väikesed, geomeetriselise ornamendiga ristpistes. Äripäeva tanuks oli varrastel kootud igas kihelkonnas ise kujuga villane tuttmüts. Mustjalast on säilinud ilusad peapaelad tüdrukute peachtena. Need on 3—4 sm laiad vöökudumistehnikas valge põhjaga, keskel ja äärtel peene värvilise kirjaga.

Muhumaa vanem ülikond koosnes vaevalt üle põlvede ulatava pliseeritud seelikust ja valgetest käistest ehk lühikesest särigist. Seelik on must, alla äärde on koondunud värvilised triibud, kus tumepunasel värvil on ülekaal. Särk on peenelt tikitud valge ja punasega krael, õlalappidel, varuka värvitel. Vahest kuni 10 sm. pikk, 2 sm. lai kõlavöö mähiti vööle. Vanem põll on pikitriibuline „männa” kirjaga allääres. Uema ülikonna seelik on oranž või helekollane peenete pikitriipudega, särk rinnaesisel ja õlgadel rikkalikult tikitud ristpistes. Väike omapärane tanu katab vaevalt pealae; kollast ülikonda täiendab juba poeriidest sinine põll lihtsustatud tikandiga allääres. Uemad sukad on lillilised, s. o. madalpistes tikitud suured lilled mustale või sinisele põhjale.

Neljandasse gruppi kuuluv Setumaa rahvarõie läheb täiesti lahku kõigist eelmistest.

Umbne valge rüü, tumesinine kalevist sukman või linane kitsnik ja särk moodustavad selle ülikonna. Vanemal särgil on pikad ja

kitsad varukad mis kroogiti käevarrele või pisteti käed õmblusesse jäetud avausest läbi, rohkem kui meetripikkused varrukad aga sõlmiti seljas, kuhu nad jäid rippuma. Uemal särgil on varukad muutunud lühikesteks ja laiadeks. Ilustatud on kõik üliriide alt nähtavale jäävad särgiosad (õlad ja varuka ülemosa) sissekootud ja peale tikitud punase kirjaga kuna vanemale särgile lisandus veel pulkadega kootud vahepits või pilu. Tanu asemel setu naine kannab pikka valget linikut, mille otsi kaunilt ehivad sissekootud kiri, peen tikand punasel kumakul ja äärpits, vanasti valgepunane pulkpits, nüüd värviline villane heegelpits.

Olgu veel lühidalt puudutatud naise ülikonna juure kuuluvaist vähemaist esemeist sukad, vööd ja taskud.

Vanemal ajal on sääris ja kapukas, s. o. sokk kootud eraldi, selline mood on kuni hilisajani püsinud Muhumaal. Sääris oli seal ristitriibuline, punane ja must. Valge kapuka ülemine äär, mis ulatus üle säärise, oli kirjatud. Eelistatud sukavärviks üle kogu maa on olnud valge; Hiiumaal ja mõnes Saaremaa khk. leidub punaseid sukke. Vaid üksikutel piiratud maa-aladel on välja arenenud isesugune, väga dekoratiivne ornament, mis katab suka sääreosa, näit. Tarvastus-Paistus, Põhja-Viljandimaal, Hallistes-Karksis, Pärnumaa rannikihelkonnis, Mustjalas, Muhus ja Kihnus: Mujal kanti, kas üleni valge viklitega sukk või hilisemal ajal värviline, ristitriibuline.

Naistevöö on ainult Muhumaal olnud kõlavöö, mujal igalpool kas niiega või tihvaga kootud, korjatud kirjadega vöö. Uuema ülikonnaga kanti Muhus lai nahkvöö. Hiiumaal on säilinud vanast ajast rõhud, s. o. nahkvöö vasknaastude ja seljas rippuvate vaskkeedega. Vanasti oli vöö otstarbe anda kehale tugevust. Seetõttu kanti teda kohati seeliku värvli all, s. o. ta ei paistnud välja. Arvatavasti aga igalpool mähib ta kogu ulatuses ümber keha, vööotsad pisteti kordade vahele, ainult Lõuna-Eestist on teateid, et otsad jäid rippuma puusadele. Üheks oluliseks vaheks Põhja- ja Lõuna-Eesti vööde vahel ongi vööotsad, mis palmitud põhjas ja saartel aga jäeti lahtiste narmastena rippuma lõunas. Mis puutub töö kirjadesse ja värvidesse on ka selles suhtes igal maa-alal, tihti isegi igal kihelkonnal oma väljakujunenud traditsioonid. Leidub kohti, kus vöökirja mitmekesisusele on pandud eriti suurt rõhku, vaheldades kirja isegi kummagi vööotsas, nagu Sõrves jne. Virumaal seevastu, kus ülikonna peailu väljendus käiste ja tanu kirjas, jäi vöö tagaplaanile, selle kiri ei arenenud.

Naiste tasku oli vanasti nagu praegugi lahtitasku, kuid ta õmmeldi riidest ja seoti ümber keha seeliku alla, mille lõhend oli eesküljel ja kattus põllega. Taskul nagu vöölgil oli esijoones praktiline ülesanne ja jäi ilustamatuks seni kui ta oli nähtamatu. Ainult neist esemeist, mis enam-vähem vastavad ilunõuetele, võime oletada, et neid kanti seeliku peal, selliseid esineb aplikatsiooniga, villase tikandiga

HUGO LEPIK

NÜPLI JÄRV

Õli

mandril, pärltikandiga Saaremaal. Väga tihti kasutati taskudeks Põhja-Eestis endiste käiste ja tanu tikandeid, saartel kokkuõmmeldud tanusid, Lõuna-Eestis liniku otsi ja võid.

Vana eesti rahvarõiva olulisi kõndeid olid veel linik, sõba ja kõrik: üleviske rätid.

Linik on valge, linane umb. 0,5 m × 3 m suur, otsad laialt ilustatud piluga või võrkpitsiga, äärtes narmad. Linikut kandsid peamiselt pruudid ja abielunaised.

Läänemaa linik on nelinurkne suurräti moodi kantav linane rätik, mille ääri kaunistab lai pilu ja pulkadega kootud või varrastatud ääre pits. Läänemaa linikut olevat kantud kaitseks vihma ja tuisu vastu.

Sõba on lambapruun, kõrik valge villane rätik, linikust laiem kuid lühem. Ka nende otsad ja ääred on ilustatud värvilise lõngaga, ka narmastega ja tuttidega, kuid palju tagasihoidlikumalt kui linikuil.

Rahvarõivaga kanti rohkesti hõbekehteid: sõlgi, preese, keesid. Laialt on levinud kuhiksõlg. Kõige väiksemad neist on pärit Saare- ja Muhumaalt, kuna mandril, iseäranis Lõuna-Eestis kanti suuremaid. Sõlgede suuruse ja hõbekeede rohkuse poolest isekohtal seisab Setumaa. Väike sile vitssõlg esineb Hiiumaal, profileeritud äärtega laiemaal maa-alal ka Lõuna-Eestis, südamekujulised välkesed sõled enamasti Lääne-Saaremaal. Ka mehed tarvitasid vitssõlge särgi kinnipistmiseks rinna ees.

Prees on vähema levikuga, ta puudub Setumaal ja Saaremaal, peale Sõrve ja Muhumaa, kus esineb „silmadega”, s. o. kividega prees. Peale saarte tuntakse silmadega preesi ka Pärnu-, Harju- ja Virumaal. Kaelas kanti mitmesuguseid värvilistest kividest koostatud keesid, rinnas — hõbekrelle või hõbeketikesele kinnitatud kodaratega rahasid. (Lõpp järgneb).

LEO MÕTUS

JÜRIPÄEV

*Küll inimesil majata ja maata
on elupäevi raske mööda saata!*

*Saab aastas kord või enam mustlast
[mängit
ja logisema lõhut pehkind süngid.*

*Ei kusagile süda kinni juurdu,
ränd rabeluseks rahutumaks suurdu,*

*Põim rendimaadel juhuslikult voodus
ja üürikorter sadudele soodus.*

*Aast-aastalt otsitakse: vast on pareml
Ja leitakse — veel viletsam kui varem.*

*Saab kevadel siis jüripäevil' lisa.
Kõik segamini elutus täis kisa:*

*Siin midagi on jälle kukkond pooleks,
sääl kausivirn sai usut laste hooleks.*

*Ning pärast kõige vedamist ja toomist
on segadus kui enne ilmaloomist,*

*et ringi käi just nagu päata kana
ning kolimist ja kogu elu mana.*

*Jah, inimesil majata ja maata
on elupäevi raske mööda saata!*

E. ROTBERG

K E V A D

Õli

LEO MÖTUS

Kevade leid.

Mu umbund hingel awas ufselingi
päew tänane, mil jälle tuult ja taewast.
Pilt endast nagu tuite Noa laewast
weest märjel madalitel tegi ringi.

Maa põsilt päite suudlend talwemingi,
ja alašti on fišt ta määrdund ihu.
Ent huumusmuld täis patitsust ja fihtu:
toob foju kewad talle tauni fingsi.

Mii alašti ta elamise töde:

Uus elu tärfab häwinenu jõust,
Ja ilutsema puhkeb wärwes, lõhnaš,

mih sigiw muld, see naisusele öde
on imetand tui tühjumatuft nõust.

Ah, minulgi weel werewireg näoš lõhnaš!

VARAKEVAD

Kevadhele taewas kõrgub,
pääksekiiri okstevõrgust
maale koltunule nõrgub:

Rohtub muld ja urbub põõsas
mahlast magusast ning rõõsast,
suudlussoojast päikeselõõsast.

Päevast päeva soojus suurdub,
iga idu kindlalt juurdub —
elu mullapinda puurdub.

kuldnokk-isa õnnelikult
laulab kevadpäeva pikult,
ihaledes puuritikult.

Ärfamine.

On veerenud must üle talwe süngus
tui noorest rohust raske mullarull
ja surunud mu maale ligi lüngu, —

teeb rõõm nüüd ätki üles nagu mull,
tui õrnul jalul puudutab maad kewad
ning igatfused helged helisewad.

Nüüd sirutan end wastu päitefesele
tui keldrüidu tahwatu ja nährb.
Mus joowastus ja silmis läige hele,

ma püsimatu, pingul iga nährw!
Kuldkirteft feeltel mängin nagu ulmas
ma maale siyiwale nüüd ta pulmas.

Spordivõistlus Teretambil

(Katkend)

Täpselt kell kaksteistkümmend või mõni tund hiljem jõudis segaseltskond Teretambi külla. Ei olnud pasunakoori vastu võtmas ega lapsukesti lilledega. Ei olnud üldse kedagi. Majad seisid kukerkuuti tänava ääres, üks õlgkatus hõikas teist, sirelipöösas koketeeris sirelipöösaga. Rahu ümbritses küla nagu silmile tõmmatud pihtkasukakrae, mis ei lase ligi sooja ega külma.

— Kuhu on jäänud asundajad, päris Sam murelikult.

Kollane kana paterdas teele vihusauna tagant, vaatles võõraid, kõketas pilkavalt ja puges tagasi peidikusse.

Sam aga osutas määratule plakatile, mis kleepus ühiskaupluse seinal.

Teretambi mehed! Teretambi naised!
Teretambi uuel spordiväljal

Suured kergejõustiku võistlused.
kõigi kohalike suursportlaste osavõttel.

K a v a s:

100 meetri jooks.

110 meetri takistusjooks.

Hüppamine kauguse peale.

Kõrgusehüpe.

Kivitõuge.

Diskuseheide.

Maraton (maa pikkus 7 ja pool kilomeetrit).

Õnneratas.

Einelaud. Auhinnad!
Peale selle! Üllatus! Peale selle!

RABAV JALGPALLIMATSH!

Ühel pool: Teretambi „Kodukäija”

Teisel pool: Mullimalla koondusmeeskond.

Rongikäigu algus peoplatsile kell 12.

Võistluste hakatus kell 2 peale lõunat.

Teretambi mees! Teretambi naine!

Hoia kõrgel oma au ja
küllasta meie suurüritust
nagu üks mees!!!

Plakati ülaservale oli maalitud kukepükstes ja triibulises trikoos isik, kes hoidis kinni roosa võistlusdressiga vastase kõrist ja viurtas talle jalgpalli-saapaga kõhtu. Nakkkuul seisatas nende kohal heatahtlikus poosis nagu juurdleks ta, kummale pähe kukkuda. Sam ohkas ja mõtiskles, et Mullimalla koondusmeeskond pidi end õige tublisti kokku võtma, kui tahtis pärast võistlust viia koju kaasa mõne üksikugi luu-liikme.

Teretambi uus spordivälj oli rajatud põlisesse kuusikusse. See oli piklik paralleelogramm, ebatasane ja mõhklik nagu kortsund nahk. Väljaveer kirendas rahvast nagu saare-

naise pühapäevärätt. Keskel sõrkis keegi kõhn mees poolpikis pükstes ja hallis kampsunis.

— Harjuta, Kusta, kisendasid poisid. Sada meetrit läheb kohe lahti! Ära jää pinni!

Kusta kergitas pead nagu hobune kellele kõneldakse kaertest ja traaviv edasi. Sam ja Sem samal ajal lähenesid peenele kõiele, mis peoplatsi osaliselt piiras. Sammu viis eemal seisis tüse priitsimees, piletipakk näpus. Akki tormas pöösast koer Parana ja viskus urisedes ta rinnale. Piletid kukkusid, mees kraakus kohkunult. Ja kui ta paar minutit hiljem ähmist toibus, ei näinud ta enam koera ega ka kaht kahtlast imelikus rõivas santlaagrit. Ta noppis piletid üles ja ohkas:

— Silmamoondus, silmamoondus! Hästi see vist ei alga!

— Kohtade peale! Valmis seada!

Neli tugevat poissi kummardusid liivasele jooksurajale, musklid pinevil, turi külmas. Nende seljataga seisis kaupmees Taaritakk, jämedaraudne püstol pihus. Tema oli koha-pealne suurim spordiautoriteet ja praegu starteri ülesannetes. Taaritakk silmitses veelkor.. püstolit ja hüüdis siis heledalt nagu vile:

— Lähtele!

Kõrval nurises keegi keskealine naine:

— Näe, kuidas väänab keelt. Ei ütle enam „lähedale” vaid hoopistükis „lähetele”. Saksa värk, saksa sõnad.

Püstol paugatas umbes kolm lihastekimpu pistisid üle kõngaste nagu tormihoog. Pikk Kusta jäi väljumisega hiljaks. Ta nägi silmi ees võistlejate eemalduvaid kandu, vandus ja istus vihasele raudsipelgate pessa raja kõrval.

Lõpulindi juures askeldavad mehed olid sattunud kärarikasse vestlusesse ega märganudki starteri märguannet. Nende tähelepanu ärkas aga ime kähku, kui kuuldus poisikeste vali kisa:

— Võtke aega, võtke aega! Pauk juba põmatas!

Kolm kõhukat taskukella tõusid päikesepaistesse ja lõpulint tõmbus pinevile nagu pilikeel. Keegi tuhisas läbi ajavõtjate vahelt, järgnes teine, järgnes kolmas. Rahvas ümberingi kees ja rökkas.

— Šearindi Jaska võitis! Elagu Teretambi au! Elagu venumeen!

Mölder Maasikamäe, Teretambi „Kodukäija” toetaja liige, pistis uuri tasku, võttis sekretär Kikajonilt paberilehe ja astus väarikal sammul välja keskele. Kõhatas raskelt ja paijuütlevalt, tõstis vaate ja vasaku käe ning pajatas:

— Saja meetri jooksmise tagajärjed. Esimene — härra Jaska Searind, aeg kümme ja pool sekundit. (Paus). Uuus eesti rekord! (Määratu kära rahva seas). Teine — Teodor

Nüijamitu, kolm meetrit järele, aeg üksteist ja pool sekundit... (Paus). Uus maakonna rekort! (Juubeldus). Kolmas — Villem Lesilane — hulk maad teistest taga. Neljas võistleja Kusta Perepadu põle veel jooksu lõpetanud, ta puhkab loorberitel ja kogub jõudu.

Ning ootamata vaimustus avalduste vaibumist, kõhatas Maasikamäe uuesti ja kisendas nagu oleks tal ruupor suul:

— Kõrgele hüppajad väljale! Tiiskuseviskajad valmis panna!

Pikk Kusta tuju oli räbalavõitu. Sada meetrit oli läinud vett vedama, lisaks sellele ei püsinud takune spordipüks kuidagi niuetel. Ta tõusis raskelt ja sammus aeglaselt kõrgushüppe rajale. Neli võistlejat sooritasid proovihüppeid, nõtkuva lati kohal siples käsi ja jalgu. Kusta seisis ja vaatles nürilt. Liikmed läpastusid loidusest ja lihastes lärmitses erakordne väsimus. Ometi tema kui kohalikest suursportlasist suurim pidi võitma vähemalt selle ala, milles loomupärasele talendile lisandus ja aitas kaasa veel tema õnnitatud kehakasv. Aga siiski, äpardus võis juhtuda, lattu iseendast variseda, jalgu libiseda ebakindlal hüppekohal. Kustal hakkas äkki palav.

— Kõrgus — üks kolmkümmend, teatas Maasikamäe. Hüppab Kusta Perepadu.

— Kuulake, Meremadu hüppab, kajab pealtvaatajaskonnast. Kusta aga sirutas üleolevalt rinna ette.

— Jätan vahele.

Neli võistlejat kepsasid üksteise järele üle lati nagu noored kitsed. Ei teinud raskust neile ka järgmine kõrgus. Nad olid hoos ja endamisi mõttes igatiks, et Kusta hõiked on hõigatud ja meistertiitel juba minemas mujale.

— Kõrgus üks nelikümmend, hüüdis Maasikamäe ja vaatles küsivalt Kustale. Kusta lõi põlglikult käega.

— Jääb vahele!

Ühest meestrist viiest kümnest viiest sentimeetrist ei saanud üle enam ükski kaasriival. Oli tulnud Kusta tund. Ta tegi kohmaka painutus-harjutuse ja kargles lati suunas. Kuuldus rakkatus, sangar lebas kápuli keset liiva ja puupilpaid. Kõlas naeru ja pilketorkeid. Purunenu asemele libises kiiresti uus lattu.

— Kõrgus üks viiskümmend viis, kuulutas Maasikamäe pidulikult. Kusta Perepadu — teine katse.

Kusta närvituses, pilgus ähm nagu uppupal. Pidi tema kuulsuslik karjäär tõesti leidma nii viletsalt häbitava otsa? Kas polnud lati kõrguse mõõtmisel juhtunud eksitus? Kaks meetrit või kaks ja pool võis seal olla, mitte kunagi aga üks viiskümmend siis.

Ta küürutas, toetas kannal liiva ja jooksis põiki üle hüppeplatsi. Kuski määratumas kõrguses helkis lati valge joon. See on teivas-hüppe jaoks, ikäis üksik mõte läbi Kusta sid, piht tõmbus veel enam vimma ja sel ämara aju. Ta pingutus lõtvus, silmad sulgusid, piht tõmbus veel enam vimma ja sel kombel jõudis ta päris õnnelikult läbi lati alt.

MÜÜGIL

fototarbed

soodsate hindadega

FILMID
FILMIPAKID
PLAADID
PABERID

ja

fotoaparaadid

Inglise ja saksa kuulsamatelt firmadelt:

Ilford, Agfa, Zeiss-Ikon,
Wellington j. t.

Raadio-Kooperatiiv

Tallinn, Lai 7

Tartu, Aleksandri 3

Pärnu, Rüütli 40

Kui ta kõrv hakkas uuesti tajuma rahva kära ja kohtuniku segaseid sõnu kolmandast katsest, kadus ärevus äkki nagu peoga pühitult. Läinud oli kuulsus ja võitmatuse oreool. See masendas teda kuid rahustas ühtlasi. Milleks oli vaja veel kolmandat katset? Ei, see tuli rakendada elu viimaseks võllanaljaks. On tema võimed kord juba pandud naeruks, naerdagu siis õieti.

— Tõstke kuuekümmele, ütles ta üsna murelt. Ei oska hüpata nii madalalt.

Kohtunikud tunnistasid Kustat kohkunult ega saand tema soovi pidada muuks kui napakuseks. Kuid vastu vaielda nad ei julgenud — kolmandaks katseks oli võistlejal õigus. Maasikamäe siiski hoiatas:

— Üks lattu juba läks. Kas sina muretsed uued?

— Miks ei, kui vaja, mühatas Kusta upsakalt. Rebige ainult üles! Sel puhul ei raisanud ta aega ettevalmistustega. Üsna mõõdukal ja pikal sammul lähenes ta litile. Polnud ju tähtis kui kõrgele ta jõudis. Vasak jalg prantsatas maha, parem viibutus edasi. Ja samal pilgul hammustas raudsikk.

Üksik punane ja pahir sipelgas oli ennisti murul leidnud tee Kusta spordidressi. Raputused olid äratanud ta tegevusetusest ja pike-malt kaalumata salvas ta esimest ettejuhtuvat hella kohta. Kusta jalg tõusis nagu vedru tõukel, keha sai otsekui tiivad ja maandus sekund hiljem teiselpool latti.

TÖÖTA*)

Kalmuderead... Lüngivajunud ristid...
Rohtunud teed... Kedagi asetatakse ma-
mulda...

Seekord on lõpetanud oma maise rännaku
naine — ema, kes jättis leinama poja.

Ligi viiskümmend aastat on sel naisel elu-
päevi, täidetud töö ning vaevaga. Ja oleks
selle püüdmise eest saanud korralikke kõhu-
täisigi! Siiski tundis endas veel küllalt tahet
elada ja oli tarmu töötamiseks. Aga vikati-
mees pole õiglane. Sageli ta niidab tugevad
ja eluarmastajad. Nii sulges temagi ühel ööl
silmaid — igaveseks.

Nüüd räägib õpetaja viimseid sõnu lahku-
nule. „Õnnelikud on need, kellel kõik maine
seljataga,” ütleb ja loeb palve.

Matuselised — paar naist, mees, väike poiss
käe kõrval ja Paul, lahkunu poeg, — lan-
getavad pääd.

Siis krabiseb muld vastu sargalaudu. Õel-
dakse lohutusi leinajale ja lahkutakse.

Paul sammub läbi kalmistu. Nagu unes. Ta
ei suuda veel harjuda mõttega, et nüüd on
üks — pole isa, vendi, õdesid — pole emagi.
On's elul nüüd veel mõtet? Istuda ja viita
tunde tühjas toas? Ent kauaks? Peagi tuleb
nälj, peagi koputab peremees ja tahab üüri.
Aga raha pole. Ning tööd pole.

Nii mõtteid mõlgutades jõuab Paul linna.
Sammub läbi laiade, sirgete tänavate. Kära
ja liikumine. Kõigil on kiire. Paulil seevastu
on aega liigagi palju. Kuhu ta õieti peakski
ruttama? Enne ootas teda ema, nüüd ei keegi.
Enne töötas vabrikus, nüüd on vallandatud.

Vallandatud! krigiseb juurviljamüüja van-
ker. Vallandatud! kordavad trammirattad. Val-
landatud! taob mõte Pauli pääs.

Nii longib piki tänavaid. Jõuab agulisse.
Jälle need kitsad, tolmused tänavad, armetud
majade read! Mõni suurem vastvärvitud maja
seisab kui hällinu madalate elumute vahel.
Avatud aknaist kostub nuttu, kostub riidu.
Nurgal vadistavad naised.

Paul siseneb kotta. Toidulõhna lööb vastu.
Tehakse lõunat. Ülal ümisetakse madala hää-
lega kulunud viisi.

Pauli tuba on kahe aknaga, üsna ruumikas.
Ühes nurgas seisab puuvoodi, kaetud valge
vaibaga. Harilikult magas sääl ema... Ema...
Paul ei taipu veel praegugi, kui palju ta on
kaotanud ema surmaga. Uubumus valdab teda.
Pole kedagi, kes kehtutaks, annaks julgust.
Pauli pää vajub väsinult padjale. Önn, et ta
veel võib magada, et tal veel on ase, kuhu pää
panna! Kes teab, kauaks seegi? Kui tööd ei
leia, on ta kodutu hullkur.

Kui Paul ärkab, on juba videvik. Ta hüppab
voodist. Pää tundub raskena. Õhk toas on
sumbunud. Avab siis mõlemad aknad. Tänav
on vaikne. Üksik jalakäia möödub aknast —
pilkk maha suunatud, suu ümber teravad joo-
ned. Rõhub ehk tedagi mure?

Väljast kostuvad laste hääled. Sääl on kolm
poissi, kes ajavad taga väikest kassipoega.
Neljas, väiksem, jookseb suuremalele järele —
tahab temagi sest huvitavast jahist võtta osa.
Aga häda! Jalg satub kivi taha, ja väike
mees kukub. Kaks halli silma vaatab põlve,
kust tilgub verd. Ja pisaraid veereb silma-
nurgist, jättes jäljed määndunud põsile.

Paul naeratab. Väike mehike on tõsiselt õn-
netu. Kui palju on maailmas õnnetu.

Järgmisel hommikul ärkab Paul varakult.
Otsib kapist mõned toidupalad. Sööb. Võtab
siis naelast mütsi ja läheb — vaatama tööd.

Linnas ärkab juba elu. Avatakse luuke,
puhastatakse tänavaid, tötatakse tõhe. Paul
käib mitmes kohas tööd kuulamas. Kõikjal
ainus vastus — pole tarvis. Kästakse tulla
teine kord uuesti.

Nii longib Paul lõunani, jalus tinaraskus,
hinges — kibedus.

Järgmisel hommikul tõuseb jälle. Läheb uue
lootusega. Ehk on tänane päev parem kui
eilne. Kuid pole.

Lõppeks ei tõusegi ta hommikul enam. Jääb
lamama avasilmi.

Aknad virvenduvad siniselt, kell taob tunde.
Leivatüki-tagajamine on Pauli juba närvis-
tanud. Ta tundub endale aastaid vanemana.
Ei imestuks, kui ühel hommikul leiaks pääs
hallid juuksed. Tarm on kadunud, ikka suu-
rem ükskõiksus valdab meelt.

Nii jõuab hommik, kus Paulil pole niigi pal-
ju raha, et veel paar päeva elada. Juhusli-
kult leiab sahtlist raamatu vahelt ühe krooni-
lise. — Vist ema pannud sinna... Palju see-
gi aitab?

Äkilisest mõttest haaratuna korjab mõned
asjad, paneb pakki ja ruttab peremehe manu.
Lubab talle kraame üüri katteks ja toimetab
ülejäanud pööningule. Jätab jumalaga, ja läheb.
Tänaval kohtab väikest Villut, sama, kes
kukkus Pauli akna ees põlve katki. Poiss
pärib Paulilt, kas see ei tahaks tema lindu
vaadata — tore lind! Saanud vastuse, et Pau-
li pole aega, küsib:

*) ÜENÜ keskkoolidevahelisel õpilaste kv.
1934. a. ergutusauhinna saanud Narva ühis-
güm. õpilase töö. K. a. 4. veebruaril Tal-
linnas toimunud gümnaasiumi õpilaste kirjan-
dite võistlusel sai E. M. ainsana naisvõist-
lejana Haridusministeeriumi kiitusekirja.

„Kas lä'ed ä'ä?"

Paul jaatab.

„Kas päriseks?"

„Päriseks."

Sellele ei mõista poiss enam midagi vastata. Hakkab vilistama ja longib teispoole tänavat.

„Ära. Päriseks ära." kordab Paul. „Nüüd olen siis juba nii kaugel, et pole päävarjugi."

Tõttab jaama. Rongi tulekuni on veerand tundi. Juba seisab Paul piletikassa man. Kuhu ta's õieti sõidab? Lõppeks on see ükskõik, ainult ära — linn oma käraga ja müraga on talle vastik.

Koguneb inimesi. Rong sõidab ette. Veel mõned minutid, siis kõlab vile — ärasõit!

Monotoonselt töötavad vagunirattad. Hele, külm mürin. Linn kaob silmapiirilt. Paul vaatab tühja pilguga enda ümber. Näeb teise akna man vanameest, kes värisevi käsi silub üle hallide juuste. Paul loeb vanakese silmist tumma palve: lõpeks maine vilets rännak! Teisel pingil istub tööline kelle näole puudus ja häda oma jäljed jätnud.

Küldest ja taludest möödub — aga valudest ja kannatusist ei suuda ta sind viia eemale.

Rongist väljunud, sammub Paul tühjalt jaa-maesisel piki tolmust maanteed edasi. Vaiksed talumajad upuvad rohelistesse aedadesse.

Paul on kõndinud kilomeetreid sihita. On kõndinud seepärast, et mitte paigal olla. Janu piinab, ja päike kõrvetab halastamatult. Astub siis teeäärseesse tallu. Kuudivarjus pikutav koer haugatab paar korda kähiseva häälega. Paneb siis pää uuesti maha — ei viitsi, on palav.

Toast leiab Paul vanaeide, kes hallitab pojapoeaga.

„Sest kasvab tugev mees, isale vääriline abi, jaksu tal juba praegu," mainib vanaema ja lahkub toast piima tooma.

Paul joob ja räägib üht-teist. Ütleb, et tööd pole. Paljast õhust ei seisa aga hing sees, nii siis, üleb surra.

Vana naine nõrdib. On elus ju paljugi kimbatusi, kes tohib seepärast väsida! Päälegi noor ja tugev!

„Noor ja tugev," kordab Paul sammudes juba maanteel. Raha tal pole enam. Ööbib küünis heintel. Lamab kaua, avasilmi. Ukse vahelt vaatab sisse tüki tumedat taevast. Keegi sõidab mäel vankriga. Rattapõrin kustub, Pauli silmad vajuvad kinni.

Päike seisab metsa kohal, kui Paul ärkab. Üksikud kastepiisad helgivad rohul. Õhk on värsked ja puhas.

Paul uitab ringi, aegleb. Möödub taludest, jõukaist ja vaeseist, ilusaist ja inetuist. Mõnesse astub sisse, küsib tööd. Tuleb välja, sama lootusetus näol.

Kõikjal ollakse heimatööl. Keskpäeval tunneb Paul uubumust. Jalad ei taha enam astuda. Istub kraaviäärele. Isegi ei tea, kui kaua ta sääli nii tojakil lamab. Äkki jääb pill peatuma põõsavillu pandud korvil. Ühe hüppega on Paul sääli. Haarab korvist suure leivatüki ja teise hüppega on jälle oma vanal kohal. Ahnesti vajutavad hambad värskesse leiba. Paul ei näe, ei kuule midagi.

Eemal heinamaal käib aga kibe töö. Tüdruk ja peremees niidavad. Rohi langeb sahnal suures kaares tugevate käte all. Iigil pärleldab töötajate laubul. Käed ja jalad on päikesest pruuniks põlenud. Selgesti eraldub heledam viirg tüdruku kaelal, kui kleit veidi eemale nihkub.

„Uh, on alles ilm," ütleb peremees ja pühib särgikäisega üle näo. Tüdruk viskab vikati kõrvale ja sammub oja ääre nägu loputama.

„Ahaa, tore küla!line meil, mis?" ütleb peremees, silmanud kraavikaldal võorast, kes hoolega leiva kallal ametis.

Pageda on hilja. Paul seletab, et oli näljane ja...

„Muidugi, muidugi. Tööd ei viitsita teha, süüa tahetakse!" kohmab peremees vihaselt vahele. Haarab vikati ja pistab Paulile pihku. Niitku!

Tema peab niitma! Tal ju esimest korda vikati käes. Pea, siiski mitte esimest korda! Tõsi, aastate eest, kui ta alles poiss oli, selline sasikäine põngerjas, hoidis suvel maal karja. Siis pani perenaine teda lõunavaheajal niitma rohtu.

Peremees luiskab vikati ja vaatab, rõõmus muhelus näol, uut töolist. — Tore poiss, lihased kui raud — mõtleb. Ega peremees uskunud, kui Paulile vikati kätte andis, et poisist töömees tuleb. Oli liiga hästi neid logelejaid teada, kes linnast tulevad, näljast, aga töötada ei viitsi. Paar päeva, siis on jälle läinud.

Töö tehtud, viskub Paul värskete rohule. Toetab käed pää alla ja vaatab sakilisi pilvi. Mõnus tunne, on kehas. Oled kui uus inimene.

Peremees astub samasse, istub ja räägib üht-teist. „Pojad kõik maailmas laiali. Oli neid kolm, koolitasin, ja nüüd pole kedagi adra taha saata. Kes kord linnas, ega see naljalt maale tule," ütleb ja äigab käega üle juuste.

„Enesel ka aastaid turjal. Terviski pole kõige parem. Vahel nagu pistab rindade all. Kellele sa kaebama lähed — oma talu, oma töö. Ent tööjõudu on tarvis. Ja kui võoral meeldib, võib ju siia jätta — ega tööst puudu tule," vihjab lõppeks. Paul soostub.

Sammutakse kodu poole. Tüdruk astub ees. Silmad sädelevad, heledad juuksesalgud piiluvad rätiku alt. Kannab rehasid ja ümiseb laulu.

Üle mäe läheb kari koju. Koer tervitab tulijaid haukumisega.

Päike loojub kuusiku taha. Taluaknad põlevad pupases helgis. Näe, vanker sõidab hallil maanteel ja kaob hämarusse — vastu loojunud päikesele — kui igavikku.

Paul astub peremehe kõrvale. Javatab juttu ja on peaaegu unustand, et alles hommikul mõtles enesemõrvale. Alles hommikul tal polnud paika, kuhu magama heita — pää mõttest raske.

Nagu uttu kaovad nüüd need virelemispäevad sääli agulis, kus ta igal hommikul väljus, et otsida tööd.

Juba seepärast pead olema õnnelik, et elad, hingad, näed avarat taevast laiuvat pää kohal.

Rootsi spordimänge

(Eestistand E. Peterson, joonised Peet Arenilt)

I Harjutusi käevartele.

Kuidas on siis teie käevaremuskliitega, poisid? Kas ei oleks igal juhtumil tarvis vähe harjutust ka neile? Selleks on parim abinõu kasutada seina najale asetatud redelit.

Rippumine kõverdet kätega. Mine redeli juure, mis seisab seina najal. Hüppa üles ja võta kinni esiteks kahe, hiljem käega redelipulgast. Katsu ennast tõsta üles ikka jälle. Kes end kauem suudab üles tõsta, on võitja.

Redelil käimine. Mine jälle redeli juure. Võta kinni kõige lähemast pulgast ja aseta käed vaheldumisi redeli pulkadele. Katsu mitu käiku teha jaksad?

Kukla vedu. Viska nõr üle ühe redelipulga. Tee korralik aas ühte otsa ja olgu see nii suur, et saad tõmmata seda üle kaela, aga mitte üle terve pea. Nõr jääb järelikult pressima kuklale. Nööri vabast otsast võtad sa kinni ja nii vinnad enda pikkamisi aga kindlasti üles redeli juure ja alla jälle (joonis 1).

Puu saagimine. Laskuge kápuli asendisse, peopesad vastu põrandat. Tehke siis nii palju käevarre painutusi kui võimalik. Kui tahetakse suurendada raskuseastet, siis pannakse sõrmeotsad vastu põrandat ja tehakse käepainutusi.

Pöörlemine. Sea üks latt mõni meeter maapinnast kõrgemale üles. Roni siis üles, nii et saad asetada parema jala üle lati, nii et latt jääb just põlvekurku. Teine jalg hoitakse väljasirutatult tahapoolle. Haara kätega ümber lati, nii et latt jääb kaenla alla. Siis hakkad ennast kiigutama, nii et saad pöörelda ümber lati. Et hoogu saada, võid paluda üht kaaslast, et ta aitaks sind hoo saamisel alguses seeläbi, et annab sulle tõuke, sest on kaugelt peenem võida ümber lati neli või viis korda ühe korra asemel. Aga sa võid leppida ka ühe korra ringipöörlemisega alguses.

II Tõstmine ja tugevuse proovid.

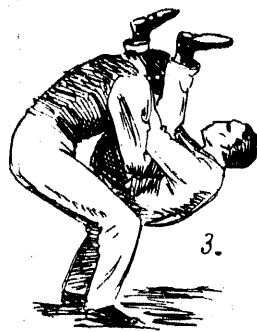
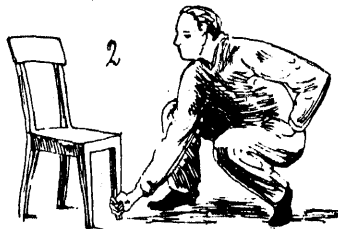
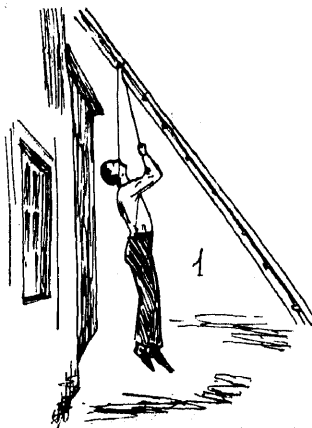
Tooli tõstmine. Sea kohale üks tool. Võta ühe käega ühest tooli esimesest jalast kinni ja eise käe paned sa puusa. Tõsta nüüd tool otse üles, nii et see ei kõigu hoides. Pane ta ettevaatlikult alla! (joonis 2).

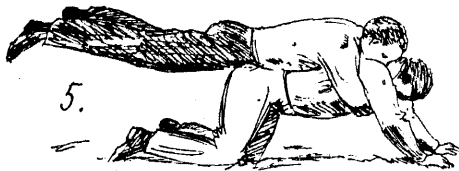
Peaga tõstmine. Istu põrandale ja tõmba jalad üles enda vastu. Aga kingatallad peavad toetuma vastu põrandat. Tõmba nii oma käed põlvekurkude alt läbi ja põlvede vahele, ja kui need tõusevad üles põlvede kõrgusel, siis pane käed kokku. Sinu kaaslane, kes peab sind tõstma, paneb nüüd oma pea sinu põlvede vahele ja sinu kokkupandud käte alla. Ta paneb siis käed puusa, sest temale on keelatud näiteks toetada oma käsi vastu põlvi (joonis 3).

Paku tõstmine. Istu maha ristipandud jalgadega sel viisil, et jääd õieti istuma oma jalgade peale. Võta kätega kinni oma varbatstest. Sinu kaaslane, kes peab sind tõstma, asetub sinu ette ja võtab korralikult kinni selja tagant sinu käte alt ja rinna ümbert, nii et ta saab panna käed kokku sinu rinna ees. Nüüd peab ta tõstma sind, nii et sa jääd seljaga lebama tema ühele õlale. Aga kui sa tõstmise ajal liigutad ennast, siis läheb su kaaslane tõste nurja, kui tugev ta olekski (joonis 4).

Ülestõusmine tabalukuga. Heida pikali maha, käed suu all. Üks kaaslane heidab kõhuli sinu selga, pistab oma käed sinu kaenla alt läbi ja paneb käed kukla taha kokku. Nüüd pead sa tõusma üles oma koor-maga, aga sinu katsete juures üles tõusta pigistab ta õieti oma käed sinu kukla ümber ja katsub suruda alla su pea. Suudad sa tõusta üles, oled võitja (joonis 5).

Pika kepi tõstmine. Heida seljali ja pane käed kukla taga kokku. Hoiä ennast siis nii kange kui võimalik. See, kes peab sind tõstma, asetub kaksiti sinu jalgade peale ja hakkab kätega sinu põlvede kohalt kinni.

Siis painutab ta ennast natuke tagasi või kõverdab põlvi, nagu kavatseks istuda sinu jalgaüle ja tõstab sind põlvist ja sina järgned siis kaasa, nii et tõused püsti.

Ketlülidest tõstmine. Istu maha ja tõmba jalad enda vastu, aga jalatallad läse olla vastu maad. Pane käed kokku ees keset säärt. See, kes peab sind tõstma, pistab oma ühe käe sinu põlvekoopast läbi ja nii, et tema käsi jääb sinu käävarre alumise osa peale teisele poole sealt, kus ta oma käe sisse pistis. Ta peab nüüd kohe tõstma sind tükk maad üles ja ettevaatlikult panema maha tagasi.

Ratsutamise. Heida kõhuli maha. Kaks kaaslast istuvad üksteise vastu mõlemale poole sind ja nii, et nende jalad jäävad lebama sinu selja õlgadepoolsele osale. Siinjuures peavad nad tulema nii lähedale üksteisele, et nad saavad oma mõlema käega võtta korralikult kinni vastasistuja jalast. Nad istuvad siiski sirgelt. Kui nüüd „sadul” on õieti kinnitatud, siis pead sa tõusma, nii et jääd seisma põlvili, kätega vastu maad. Kui oled jõudnud sellesse asendisse, siis pead sa nagu „ratsahobune” marssima edasi neljakäpukil nii kaua kui jaksad (joonis 6).

DAVID HINT

FOTOKUNSTIST

Pildistamisest päevalgel.

Suurim hulk amatöörpildistusi tehakse päevalgel. Päevalgel saab pildistada ka kõige nõrgema valgusjõulise aparaadiga, päevalgel võib pildistada ka kõige kiiremalt liikuvaid esemeid, vastava seadeldise abil isegi lendavat püssikuuli. Kuid sarnaseid asju nagu püssikuul ja kiirelt möödalendav lind, ei saa mitte pildistada iga fotoaparaadiga ja sellepärast jätame need kõrvale ning vaatleme mida ja kuidas pildistada harilikku keskpärase amatööraparaadiga.

Pildistamisele asudes tuleb meeles pidada, et selleks on tarvis peale aparaadi ka hea negatiivmaterjal, s. o. film ehk plaat. Ennem olgu juba halb aparaat, kuid negatiivmaterjali tarvitata ainult esmajärgulist; ta olgu valgustundelisim, värvitundeline, peenteeraline, valgustamata ja värske. Mina isiklikult, oma pika praktika kestes olen leidnud ainult „Agfa”, „Isochrom” ja „Standart” filmi ja „Isochrom” ning „Chromo-Isolar” plaadid kõige kohaseimatena amatöörpildistamiseks. Selles negatiivmaterjalis ei ole mina soovimatu üllatusi leidnud. Ja see on peaasi, mida amatööril tuleb negatiivmaterjalilt nõuda.

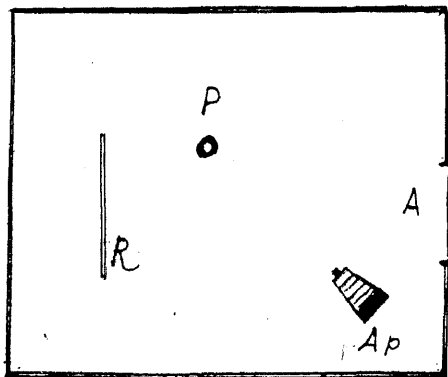
„Agfa” negatiivmaterjali järgmine oleks veel „Ilfordi” negatiivmaterjal, mis küll kõiki „Agfa” materjali omadusi ei oma, on nimelt nõrgatundelisem, film ühekordse emulsioniga ja jämedateralisem, kuid kui „Agfa” filmi ehk plaati saadaval ei ole, võib ka „Ilfordi” omi kaunis hääde tagajärgedega tarvitada, eriti „Salochrome” filmi, sest ta on ka „Agfa” filmidest mõni sent odavam. Teised müügilole-

vad filmi- ja plaadisordid jätame siin meeleka nimetamata, sest et neist paljud on täitsa alaväärtuslikud. Loetella neid kõiki ei ole eelmises artiklis mainitud põhjusil mitte vajalik. Kes aga soovib katsetada ja omale selleks üleliigset raha, võib ju seda teha ja kõiki olemasolevaid sorte „proovida”, kuid tagajärjed on enam kui kahtlased — ja kindlasti.

Päevalgel pildistamisel tuleb peamiselt kokku pörgata eluruumis pildistamisega. See on üks raskeimaist ülesandest amatöörile, eriti tema kehva aparaadiga ja veel väikseid lapsi pildistades. Kuid häis valgustingimusi ei ole see asi ka kehva aparaadiga ja isegi võrdlemisi kiirelt valgustades lootusetu. Hämäraruumis, eemal aknast ja eriti sumpasilmaga on see muidugi lootusetu, kui aparaadi valgusjõud on väiksem kui 3,5.

Eluruumis pildistamisel tuleb meeles pidada, et valgus tungib tuppa läbi aknaklaasi ja et aknaklaas pildistamisel vajalikuimaid ja fotoplaadile mõjuvaimaid ultraviolette kiiri läbi ei lase, seega on kõik eluruumis tehtud fotograafilised ülevõtted tahes ehk tahtmata liig kontrastilised, sest pildistamisel puudub ultraviolette kiirte pehmendav mõju. Et neid inetuid ja sageli kuni tundmatuseni muutvaid kontraste vältida, tuleb enne pildistamist valguse langemine pildistatavale hoolega valida. Pildistatava eseme koht tuleb valida nii, et valgus võimalikult pehmesti ja enamvähem külje poolt pildistatavale langeks, kuid mitte ka täiesti külje poolt, mis pildistatava varju külje jätab täitsa valgusetuks ja seega — mustaks, kuna valguspoolne külg heleva-

tuleb. Valguse pehmemdamiseks eluruumis pildistamisel tuleks ikka tarvitada — reflektorit, mis asetatakse pildistatava varju külje poole, vastu aknast tungivat valgust, kuid nii, et see reflektor ise mitte pildile ei jääks, küll aga aknast tungivat valgust pildistatava varju küljele reflekteerib, mis pildi pehmetsa märksa kõrgendab ja pildi meeldivamaks teeb. Kui erilist reflektori olemas ei ole, võib selleks tarvitada hää eduga mõnda kõrget, laia eset, näiteks voodi širmi, millele reflektoriks laotatud valge voodilina. Pildistamisest on soovitatav võtta nii, nagu kujutab alljärgnev skeem. Ap — aparaat, A — aken, P — pildistatav, R — reflektor.

Valgustamisega on sõltuv objektiiviga valgusjõust negatiivmaterjali tundelikkusest, akna suurusest, pildistatava eseme kaugusest aknast ja aparaadist ning aknast tuleva valguse intensiivsusest. Kõige intensiivsem on päevalgus mai, juuni, juuli ja augusti kuul kella 10–2-ni. Kella 8–10 ja 2–4 poole nõrgem, kella 6–8 ja 4–6 neli korda nõrgem kui kella 10–2-ni. Märtsi ja aprilli ning septembri ja oktoobri kuudel on valgus nõrgem suvekuude valgusest 2 korda ja neljal talve kuul neli korda, seda asiolu tuleb pildistamisel kindlasti meeles pidada. Intensiivsem on valgus kui taevast kaetud õrnade valgete, läbipaistvate pilvedega, vähem intensiivne selgel taeval ja koguni vähe intensiivne paksus pilves ehk sajuse ilmaga. Samuti sõltub on valguse intensiivsus sellest, millise ilmakaare poole asub aken. Lõuna poole asuvast aknast tungiv valgus on umbes 2 korda intensiivsem põhja poole asuvast akna valgusest ja ida ning lääne poole asuvast üks kord vähem. Pildistamise aeg tuleb valida sellane, mil päike läbi akna ei paista. Lasta paista päikesel läbi akna pildistatavale, saame n. n. „kääkpildi“, nagu eelmises artiklis lähemalt seletatud.

Nüüd on peaküsimus, mis igat amatööri peamiselt huvitab: kui kaua valgustada? Täpset vastust sellele anda ei ole võimalik, kui arvestada: aastaajaga, kellaaajaga, ilmastikuga, millise ilmakaare poole asuva aknaga, pildistatava esemega, akna suurusega, pildistatava eseme kaugusega aknast, objektiiviga valgusjõuga ja negatiivmaterjali tundelikkusega. Ei ole võimalik määrata igal juhul täpset valgustamisega, siis tuleb seda teha umbkau-

du, katsete varal. Enne kui asuda pildistamisega, mida vahest korrata ei saa, peab olema pildistaja täiesti teadlik valgustamisaja suhtes. Seda teadlikkust saavutatakse katsete varal ja nimelt järgmiselt: Pildistatagu soovitatav kella ajal soodsalt ilmastiku olles soovitatavat eset vähemalt kuuele plaadile ehk filmile. Ütleme et valgustingimused on soodsad, objektiiviga valgusjõud umbes 6,3, pildistatav ese 2–3 meetri kaugusel aparaadist ja aparaat laetud „Agfa“ „Isochrom“ filmiga, mille tõelik tundelikkus 28° Sh. Valgustatagu üksteise järele 1– $\frac{1}{50}$ sek., 2– $\frac{1}{25}$ sek., 3– $\frac{1}{10}$ sek., 4– $\frac{1}{5}$ sek., 5– $\frac{1}{2}$ sek., 6–1 sekund, võib ka rohkem, 2 sek., 4, 6, 8, 10 jne., kui pildistatav ese on suuteline nii kaua paigal püsima. Siis lastagu valgustatud film ehk plaadid asjatundjal fotograafil välja ilmutada ja milline ülevõte on kõige parem, selle valgustusaeg oligi õige, seda peatagu mees ja järgmisel võtetel valgustatagu selle kogemuse alusel. Ühtegi valgustusaega mõõtjat mina ei soovita kellelegi. Need asjad maksavad küll kallist hinda, kuid muid omadusi neil ei ole. Kes aga siiski ei ole suuteline ligikaudsetki valgustusaega mehaanilise vahendita määrada, see võib neist valida ratta „Presto“, mille abil enamvähem ligikaudse valgustamisaja võib teha kindlaks. On küll olemas täpseid valgustamisaja mõõtjaid, eriti viimastest aastatest leitud, kuid need ületavad oma hinnast poolest kaugelt hea amatöörfotoaparaadi hinna ja sellepärast jätame nende lähema kirjelduse välja. On rahamehe asjad, kellele ei ole 100 ehk enam krooni tähtis. Harilikul, keskpärasel ja vähenõudlikul fotoamatööril tuleb omada kogemused valgustamisaja määramiseks ja see tuleb lõpuks odavamaks ja kindlamaks vahendiks selles suhtes.

Valgustamine kastaparaadi, ja lihtsate klappaparaatidega, sekundi murdosades, ei ole muidugi võimalik, sest need „aparaadid“ on kõlvulised küll negatiivmaterjali raiskamiseks ja kergusklikelt amatööridelt raha kättesaamiseks, kuid mitte pildistamiseks. Sekundi murdosades valgustamine algab aparaadiga, millel katikuks juba „Isosor“, (ka puudulik, kuid juba enamvähem kõlvuline) „Compur“ ja pilukatik. Täpse valgustamisaja sekundi murdosades kuni $\frac{1}{50000}$ sekundi saab ainult viimasega see on — pilukatikuga. Eluruumis päevalgusel pildistades hoidutagu võimalikult vastu akent pildistamise eest, samuti ka, et mõni teine aken ei asuks pildistatava taga. Sel puhul on oreool ja udustus pildil paratamatu ka isegi „Agfa“ „Cromo-Isolar“ plaati tarvitades.

See oleks pildistamisest päevalgusel sisuruumis. Koguni teised väljavaated ja võimalused pildistamiseks amatööridele avanevad aga väljas vabaõhus. Seal on kõik aparaadi tüübid kõlbulikud pildistamiseks, isegi papist ehk toobiplekist kastaparaat, kui teda aga käsitletakse vajalikes tingimustes. Vabas looduses on miljoneid pilte, mida võib amatöör jäädvustada plaadile, küll maastikku, vett, pilvi, stseene, inimgrupe, elu ja liikumist, lõpmatu ainete tagavara leidlikule amatööridele, üks huvitavam teisest. Vaba loodus on tühjaksammutatamatu ainetekogu fotoama-

töörile. Sääli ei või olla kurtnist aine puudusest, vaja vaid osata valida.

Peamiselt pildistatakse väljasõidul, superluhkotades, võõrsil olles jne. — inimgrupe, kuid ei ole sugugi liialdatud kui öelda, et 60—70% neist oleks võinud küll jääda pildistamata. Oleks jäänud negatiivmaterjal raiskamata ja halb pilt tegemata. Kuid kesk-pärane amatöör sageli ei pane kuigi suurt rõhku oma pildi headusele, ei omagi küllalt vajalikku tähelepanu asioludele, millest sõltuv hea pilt, teeb klõpsu ära ja usub, et asi on korras. Vaatleme lähemalt, mida tuleks peamiselt silmas pidada vabas looduses inimgruppi pildistades.

Peamiselt olgu aparaat laetud hea negatiivmaterjaliga, valitagu sünnis koht pildistamiseks ja enne „klõpsu“ tegemist püütagu selgusele jõuda, kui pikalt tuleb käesolevail valgustustingimustel valgustada. Inimgruppi pildistamiseks valitagu ikka niisugune koht, millel oleks kindel tagapõhi, mets, kõrged pöösad, kõrge mäekallak jne., mitte majasein, mõni inetu aed, kuivav pesu jne. Võimalikult katsetagu hoiduda lageda taeva jäämisest grupi pildi tagapõhjaks, sel korral on valgustara ja mustad näod pildil paratamatu. Ei aita ka kõige valgustaratum negatiivmaterjal. Samuti hoidutagu, et muist tagaseina ei oleks tume ja muist liig hele, nagu osalt lähedased haljad pöösad ehk puud ja osalt kaugel pöösas või puiestik, osalt aga koguni lage taevast. Sellisel tagaseinal saame äärmiselt halva pildi: valgel tagaseinal inimnäod on sulanud taevaga ühte, madalate, kaugete pöösastega tagaseinal on inetud valgusoreoolid ja tiheda, tumeda tagaseina kohal on negatiiv allavalgustatud. Primitiivsete vahenditega on sellisest negatiivist võimata korralikku pilti saada. Eeskujulik inimgruppi pildistamiskoht oleks seega: kindel, ühtlane tagasein, valgus võimalikult külje poolt ehk hädakorral pildistaja selja tagant. Milgil tingimusel ärgu pildistatagu inimgruppi nii, et valgus paistaks selja tagant otse objektiivisse. Sarnasel puhul saadakse udustunud, tumedate, õõnsate nägudega pilt. Grupi ülesseadmisel hoidutagu inimesi sõduriterea kombel rivistamisest, vaid säetagu grupp nii, nagu oleksid pildistatavad inimesed miski tegevuses, vestlemas, miski mängu juures, vaba olendis, grupi pahem tiib olgu vaatega paremale, parem tiib pahemale ja keskkohale — otse. Tüsedamad ja pikemad asetatagu võimalikult taharitta ja grupi keskele, väiksemad eesriita ja äärtele, milgil tingimusel mitte ümberpöörduvalt.

Ärgu pildistatagu lähemalt kui kahe meetri kauguselt, ükskõik kui väike on grupp. Lähemalt pildistades moonduvad kujud ja näod ebaloomulikeks: suured käed, suur nina, väikesed kõrvad, esimeses reas kujud suured ja segased, kolmandamas — väikesed ja kah segased, ainult keskmises reas on enam-vähem loomulikud.

Grupivõtted tehtagu võimalikult keskpäeval, suvel kella 9—15. Hommikune ja õhtune valgus ei ole sobiv grupivõtetele. Paremini on ka pildistada gruppi pilves ilmas kui heleda päikese käes.

E. HAKKER LILLED ÕLI

Grupi valgustamine sündigu võimalikult kiiresti $\frac{1}{25}$ — $\frac{1}{500}$ sekundi, nii, kuidas lubab objektiivivalgusjõud. Grupivõtted tehtagu väikese diafragma, f. 9—12,5 mitte suuremaga, kui tahetakse sügavteravat pilti saada. Grupivõtte olgu ennem vähe üle- kui allavalgustatud, esimesest saab alati enam-vähem korraliku pildi, kuna viimasest seda kunagi ei saa.

Teadmiste teritamiseks

1. Nimeta kaks vanimat eesti ajakirja?
2. Millal ilmus Kreutzwaldi „Kalevipoeg“?
3. Millal kaotati kodukari (ihunuhtlus)?
4. Millal kaotati teoorjus?
5. Millal asutati esimene eesti põllumeeste selts?
6. Millal ja kus korraldati esimene eesti põllutöö näitus?
7. Kus ja kudas korraldati esimene eesti laulupidu?

*

Edasi radadel! Kes täiendab eeltoodu lause ühe lauses peituvat sõnaga nii, et lause vastaks ka küsimusele: missugustel radadel.

Vastused E.N. nr. 3 küsimusele.

1. Nimepanemine.
2. „Perno Postimees“ (1857); „Sakala“ (1878); „Olevik“ (1882).
3. Õpetatud Eesti Selts (1838).
4. „Saaremaa onupoeg“ 1870. a. Vanemuises.

KIRJAD TOIMETUSELE

Mõningaid mõtteid autoritasust.

On avaldatud mõtet, et asutataks üldine autoritasude fond, nii et hariduslised seltsid edaspidi vabaneksid autoritasude maksmisest. Kuna maaseltside sissetulekud tõepoolest väga kokku on kuivanud, tekitab autoritasude maksmine raskusi, ja nurinat selle üle on kuulda. Esineb ka osalt nähe, et hoidutakse mängukavva valimast eesti autorite töid ja minnakse jälle tagasi vanade tundmatute autorite tõlgete juure, et tuleks odavam. See pärast võib arvata, et autoritasu maksmisest vabanemise mõtet kõik maaseltsid soojalt tervitavad, sest see kujuneb õieti majanduslikeks toetuseks meile.

Ometi kui vaadelda asja mulle ainult majanduslikult, vaid ka hingealaliselt ja ka vaimse kasvatusse seisukohalt, siis võiks siin tuua mõningaid vastuväiteid. Teame, et rahvas oma enamuses üldse väga vähe tähelepanu osutab autoreile, s. o. vaimsete väärtuste loojatele. Inimesed loevad raamatukogust raamatuid, tunnevad väga hästi nende päälkirju, tihti sügi, aga autori nime kaanelehel pole märgatudki. Tema vastu ei tunta huvi. Koorilauljad õpivad ja esitavad laule, tunnevad ise ja valmistavad kuulajatele seeläbi naudingut, aga heliloojate nimedest ei teata palju midagi, sageli koorijuhtki ei pööra neile suuremat tähelepanu. Neid nagu poleks olemaski.

Samasugune lugu esineb ka näidenditega. Pidudel on kandvamaks osaks ikkagi näidend, ometi jääb autori nimi ja isik sageli tahaplaanile, kipume unustama, et temal on vast suurimaid teeneid peo kordaminekus. Autoritasu maksmine aga iseendast loob teatava, kuigi kaudse kontakti autoriga, ta toob viimase meile lähemale, esitab teda meie kaastöölisena, nii tunneme ta kuuluvat osalt meie perre. Nii autorid ei jääks meile enam mingiks kaugeiks, nagu udutagusiks olevusiks, kellest kindlasti ei teatagi, on nad surnud või elavad veel.

On hea, kui õpime tasuma ka vaimsete väärtuste eest, muidu meis kipub süvenema vaade, et need on asjad, mis üal midagi ei maksa, ja mida peab saama alati muidu.

Ses mõttes oleks autoritasu maksmine teatav kasvatus tegur.

Oleks veel kena komme, kui autori elukohale lähemalasuvad organisatsioonid tema teose ettekande puhul saadaksid aukutse ka autorile. Ja kui viimasel peaks leiduma soodne võimalus kutset kasutada, oleks see harilikule maapeole jällegi elavuseks

Marta Hallikson

Kirjanduslikest arvustust.

On väga meeldiv, et viimasel ajal on „Eesti Nooruses“ ka väikene kirjandusnurk, kus juttu soovitatavaist raamatuid jne. Kuid kas poleks noorte ajakirjas võimalik anda palju laialtlevitatamat kirjandusnurka? Muide olgu öeldud, et siintoodud read ei taha kuidagi olla mingiks nõuandeks toimetusele, seks

on kirjutaja liig asjatundmatu, siin oleks vaid väike soovivaldus, pisike mõttekiild.

Kõneldes mõnegi noorega kuuldu, et inimesil oleks soov avaldada omi arvamisi ja muljeid ning kuulda teiste omi loetud raamatute suhtes, mimesugustel põhjustel on see maal sageli takistatud. Kas poleks ajakirjas mõeldav selline kirjandusnurk, kus noored ise avaldavad omi muljeid loetud raamatute suhtes, vaatamata sellele, kas raamat viimase aja toodang või vanem, lihtsalt kõige loetu kohta. Kuigi need mõtteavaldused ei oleks alati eriti targad asjatundjate silmis, võiks nende lugemine kirjandussõpradele (vahel ka kirjanikele) olla siiski üsna huvitav. Peame ju alati lugema tarke ja asjatundlikke arvustusi kutseliste arvustajate sulest, ei saa aga kunagi teada, mida tunnevad lihtsad lugejad üksikute teoste puhul.

Võib olla „E. N.“ toimetuse leiaks olevat võimaliku katsetada sellise kirjandusnurgaga.

Joja noorsoolasi

Tähelepanu looduskaitsele!

On tõsi: meie noorus pole olnud just eriti aktiivne looduskaitse ülesannetes. Eriti on siin olnud suur puudus vastavatest juhtidest ja ülesannete selgusest. Spordi, laulu, muusika, näitlemise aladel on need küsimused seni olnud paremini lahendatud.

Paljudes ÜENÜ osakondades ja noorteringides on moodustatud loodusvaatlemise ja looduskaitse harud ja ringid. Eriti mainiksin siin ÜENÜ Albu-Risti osakonda, kus juhataja J. Luntsi ettevõttel tehtud mõndagi, mis püsiva väärtusega. Teha on aga veel väga palju ja et seda tegevust süstematiseerida, annan siin paljudele soovidele vastutulles väikese töökava:

1. Märkida üles kõik vanad puud, mis on tähelepanuväärivad oma vanuse, jämeduse ja pikkuse poolest. Mõõta nende jämedus rinnakõrguselt (umbes 120 cm maapinnalt) ja umbkaune või ka täpne pikkus. Kirjutada üles kõik teated, mis teada nende puude kohta, samuti muistendid, vanarahva arvamised jne. lähtekohaks võttes külasid, postmaanteid jt. Joonistada kaardivise käsitletavast puust,

2. Märkida üles kõik puud, mis on erilised oma kasvukujult: kokkukasvarud puud, „kahejalgsed“ puud, „tugipuud“, „küünlakuused“, „võllapuud“, „kantslikased“ jne. Teated ja jutud nende kohta.

3. Koguda teateid puude kohta, mis on ühenduses sõdadega ja matusepaikadena, ohverdamisega. Märkida endised hiiepaigad. Koguda andmeid puude kohta, mis on ühenduses endise mesindusega (tarupedajad, mesipuud jne.). Nende kaardistamine, võimalusekorral ka pildistamine.

4. Märkida üles taimed, mis on väga haruldased ümbruskonnas.

5. Märkida üles geoloogilised mälestusmärgid: iseloomulikud paekalda osad, karstinähud salajõgedega, viimaste pugemid ja tõusmed, koopad (toripõrgud, taevaskojad, meriooned), kuristikud, kruusaaugud, kus avalduvad selgesti kihitused, suuremad kivimurrud, omapärased allikad (siniallikad, valgallikad) jne.

6. Märkida ja mõõta kõik rändrahnud, mis on tähelepanvavad oma suuruselt või iseäraselt. Neid joonistada või pildistada.

7. Kirjeldada huvitavaid maastikke: loopealseid, luiteid, kivikuid randades, saartel, suuremaid liivikuid jne.

8. Märkida üles haruldaste loomade asukohad, harvaesinevate lindude pesituskohad; vähemad saared huvitava linnustikuga ja taimestikuga; roostikud lindude pesitamise- ja ööbimiskohana; merilindude sagedased kogunemispaigad; rändlindude alalised peatuspaigad jne.

Märkus: Haruldasteks ja kaitstavateks loomadeks on tunnistatud: nugis, saarmas, narits, lendorav, põder; linnud: kaljukotkas, suur konnakotkas, väike konnakotkas, madukotkas, kalakotkas, merikotkas, valge toonekurg, must toonekurg ja teised linnud vastavalt jahiseadusele. Taimedest on kaitstavad esijoones: jugapuu, luuderohi, arukäpp, leedrilehine käpp, pisikäpp, kuldking, väikeõiene kuremõök, mägikadakkaer, rand-ogaputk, akakapsad.

9. Korraldada osakonnas koosolekuid looduskaitse mõtte propageerimiseks, tutvustada ümbruskonda looduskaitse arenemisega välismaal jne. Tellida lugemislauda ajakiri „Loodusvaatleja“. Korraldada võistlusvaatlusi looduskaitset väärivate esemete kirjeldamise.

10. Saata ära kirjad kogutud materjalidest Eesti Looduskaitse osakonda, Tartu, Aia tän. 46, või sama osakonna kirjatoimetajale, Tartu, Kastani tän. 119.

Märkus: Eesti Looduskaitse Osakonna kirjatoimetajalt võib saada hinnata osakonna toimetis: G. Vilberg, Eesti loodusemälestusmärke. Tartu 1931. See nimestik on tarvilik selleks, et võrrelda, mis on kuski kodumaal juba tehtud looduskaitse mõttes. Küsimusega tutvumiseks võib kasutada: G. Vilberg, Looduskaitsest metsades. Tartu 1931, hind 25 senti; G. Vilberg, Looduskaitsest ja kaitstavatest taimedest. Tallinnas 1929, hind 10 senti.

Ka on ajakirjas „Eesti Mets“ õige sagedasti lühemaid-pikemaid kirjutisi looduskaitse üle meil ja mujal.

Samuti annab ka Eesti Looduskaitse Osakond tarbekorral juhatusi ja seletusi looduskaitse puutuvate küsimuste kohta.

G. Vilberg.

Koduümbruse uurimistöökursusilt.

Ühenduses ÜENÜ järjekorralise Esinduskogu koosolekuga Tallinnas toimus 8. aprillil Eesti Rahva Muuseumi direktor F. Leinbecki juhatusel kursus neile ÜENÜ tegelasile, kes kavatsevad juhtida tegevust koduümbruse uurimise, ainelise ja muu vanavara korjamise, koduümbruse arhiivide ja külamuuseumide elluviimise alal.

Mainitud ala on õieti noor ja tundmatu meil, kuigi siin avanevad tegevushimulisile noorile laialuluslikud ning tänuväärased võimalused rakendada töhe. Alles vähe ja viimasel ajal on hakatud selgitama kodumuuseumide asutamise tähtsust ning antud selleks praktilisi näpunäiteid. Seega oli kursus kõigiti teretulnud noorile, kellel huvi asja vas-

tu, puuduvad aga lihtsamadki kogemused, kuidas asja korraldada ja alustada.

Kursusest osavõtjaid oli 25 ümber, kes loodetavasti kõik viisid endaga kaasa kindla tahte nüüdsest päle pühendada rohkem aega kodukoha mineviku, esi-isade maailmavaate ja endisaja eluvalduste tundma õppimiseks ning ühtlasi ka teistes äratada innustust ja luvi selle vastu.

Direktor Leinbecki väärtuslike ja asjatundlike nõuannete ja selgituste alusel on kindlasti igal kergem rajada oma tööd sel alal sirgjoonelisemalt ja otstarbekohasemalt, kui seda oleks suudetud omal jõul. Kursuse kestel selgitati huvitavalt, kuidas korjamistööd alata ja korraldada, milliseid materjale koguda ja kuidas kogumistööd liigitada nii, et see järjestamisel ei toodaks asjatu raskusi kogude katologiseerimisel, kui korjatud materjali hulk paisub juba liig suureks. Ühtlasi selgitati kui tarvilikud on töö põhjalikkuse mõttes kirjalikud märkmed esemete päritolu, otstarbe, omaniku ning iseärasuste kohta, samuti märkmed mineviku kombeist, sündmusist, kohapäälseist tegelasist jne. Samuti suure tähtsusega on kõik pildid, mis annavad ülevaate kodukoha arengust, rõivastusest, tegelasist, kirjutused ajalehis, mis selgitavad kohalikku seltkonnategevust, majanduselu, kodukoha kultuurilist arengut ja sündmusi aegade jooksul.

Ei jää ju aeg kunagi seisma ning meiegi kuulume kord minevikku. Seega ei ole tähtis vaid see, et katsuksime hankida teateid vaid kaugemast minevikust, vaid kõigele sellele, mis toimub praegu meie ümber, tuleb omistada tähelepanu, et võiksime anda tulevastele põlvetele endast täielikumaid ja korraldatumaid teateid, kui seda suutsid anda meie esivanemad meile.

Kodumuuseumide tegeliku sisustamise, esemete otstarbekohaselt ruumidesse paigutamise ning muude tehniliste korralduste kohta andis direktor Leinbeck juhiseid ja näitlikke selgitusi seoses Tallinna muuseumide külastamisega. Käidi üheskoos Provintsiiaal-, Kunsti- ja Vabadussõjamuuseumis, kus kesk vastavat miljööd esitati küsimusi kursuse juhatajale ning rahuldati noori selgitavate vastustega. Käigul muuseumidesse külastati ka fotograafi ning siin ülalolev pilt jääb vast nii mõnegi asutatava külamuuseumi kogudesse mälestuseks idee algatamise ja teokssaamise päevilt.

Leili Laarman.

ÜENÜ ELUST

ÜENÜ Esinduskogu.

ÜENÜ kevadine, seekord juba 36-es. Esinduskogu koosolek toimus 6. ja 7. aprillil Tallinnas. Vaatamata halbadele ilmadele oli esindajaid kogunud 65. osakonnast suurearvuliselt.

Koosoleku avas ja tervitas arvukalt kokkutulnud esindajaid Keskjuhatuse nimel esimees nrs. K. Kornel.

Haridusministeeriumi poolt tervitas riigi haridusnõunik Joh. Aavik. Kõik noored ei pääse edasi haridusallikate juure. Suur osa noortest peab oma ilmavaate kujundama väljaspool kooli. Selles kujundamises on ÜENÜ suur tähtsus ja selles suhtes hindab Haridusministeerium ÜENÜ tööd. Vajame väga mitmekülgseid teoinimesi ja just ÜENÜ taotleb niisugust kooskõlastatud kasvatust.

Skautlikumise nimel toob tervitusi hra E. Jõgi: Tegelik elu on meid kokku toonud, paljude ÜENÜ osakondade juure on kutsutud ellu skautrihmad. Sooviksin, et kursusel ja laagrites üksteisele lähemale tuleksime.

Koosoleku juhatusse valitakse Riisman, Meil, Kranfeld ja Uudeküll.

Järgneb päevakord, mille sisukama punkti oma ette moodustavad aruanded kohtadelt.

Pea üldiselt ilmestab noorte tööd suur leidlikkus, püsivus, kultuuriline pioneertöö, uute tegevusalade leiutamine.

Erilist viljelemist on osakondades leidnud kehakultuur: sport, võimlemine, rahvatantsud. Maapidude ja esinemise sisustamises on tehtud tõsisid tööd. Kõnnus on jõutud niikaugele, et esinemisi võidakse alata vaid viie minutilise hilinemisega. Leidlikud on Riisepere noored, kes iga-laupäevast mängu- ja õhtute sisustamise pannud järjekorras kõikidele liikmetele, milleks igakord 60 liikme hulgast loosi teel valitakse 3, kes otse saavad teada kaiks nädalat varem. Ettevalmistusi tehakse suure saladuse katte all ja kogu liikmeskond on pandud võistleva koosviibimise sisustamises, millised sageli vägagi leidlikud. Inglistes on annud õpiringilinetöö suuri tulemusi; Albu-Ristis liiguvad kodumuuseumi ellukutsumise kavatsused; Koeraveres on puutöö oskused viidud kõrgele järjele; Mädapea üllatab referaatide ja vaidlusõhtutega; Valgejõe, Saadjärve puukoolide ja maatulundusega. Antakse välja oma ajakirju; korraldatakse kursusi, näitusi; kutsutakse ellu uusi harusid (Valgas isegi kalastamise haru!) ringe ja klubisid. Liigub ja keeb hoogne töö hoolimata raskusist, hoolimata juhtide ja ruumide puudusist.

Keskjuhatuses töökavast äratav erilist tähelepanu suvelaager Porkunis, milline nähtavasti kujuneb suurejooneliseks ÜENÜ noorte kokkutulemise ja koosviibimise momentideks. Sama tähelepanelik tahetakse olla ka käesolevale Raamatu Aastale.

Võrdlemisi sisukad elamusi ja huvipakkuvad olid Esinduskogu referaadid.

Propagandaameti liige Taioste käsitas noorte riiklikke ja rahvuslikke kohustusi ja ülesandeid. Riigi keskarhiivi juhataja Otu Liiv peatus pikemalt ajaloolise teadvuse ja selle rakendamise võimaluste juures noorsoos. Vabadussõja materjalide kogumine, sugupuude koostamine ja paljud teised ajaloolised ülesanded ootavad siin tegevkäsi. Direktor F. Leinbock käsitas eeskätt kodumuuseumide asutamise küsimusi ja kirjjanik E. d. Hubel meie kultuurilist hindamist, milline kõne täielikumalt käesolevas numbris.

Uude keskjuhatusse valitakse noorsoolased: Kornel, Bergfeld, Kurvits, Keller, Riisman, Rooberg, Liivak, Randalu, Meikop. Koosolek algas ja lõppes hoogsa lauluga.

Esmaspäeval jätkusid koduümbruse-uurimise juhtide ja ÜENÜ skautjuhtide kursused ja nõupidamised. Esindajaid oli siingi arvukalt ja suures tööhoos unustati isegi lõunavaheajad.

Uued ÜENÜ osakonnad.

Läinud, 1934. aasta, oli ÜENÜ osakondade juurekasvult rekordiline. Tervelt 30 osakonda võrra suurenes ÜENÜ osakondade võrk. Enamus uutest osakondadest tekkis Tartumaale: Vana-Kuuste, Kõnnu-Nõmme, Roosa, Saare, Muru, Tammiste-Pedaspää, Laius-Tähkvere, kus nad eriti levinenud Avinurme ümbruskonnas ja Ahjajõe — Peipsi vahelises piirkonnas. Virumaal tulid juure Lümatu-Sirts, Kestla, Vaiku, Kohtla-Järve ja Viru-Jaagupi osakonnad; Harjumaal Hirvli, Ravila, Saku, Voose ja Nõmme; Järvamaal Visusti, Rake ja Tamsalu; Valgamaal Helme ja Puka; Võrumaal Põlgaste-Lahe, Mõniste-Tiitsa; Pärnumaal Polli, Jäärja-Veelikse ja Kõrbja; Petserimaal Molnika; Läänemaal Männiku; Viljandimaal Viljandi.

Sama hoogsalt on arenenud uute osakondade juuretulek 1935. aastal. Loetleme nad siinkohal:

ÜENÜ Rõka osakond asutati 13. jaanuaril Tartumaal Kastre-Võnna vallas. Oma esimese avaliku koosoleku korraldas osakond 17. märtsil. Võeti vastu kodukord, eelarve ja töökava. Osak. aadress: Ahja Järvselg, Rõka.

ÜENÜ Kuijõe-Piirsalu osakonna asutamise koosolek toimus 19. jaanuaril. Piirsalus, Läänemaal. Kokku tulnud 30 noort osustasid asutamise pea ühel häälel. Aadress: Kuijõe — Piirsalu.

ÜENÜ Rulli osakond kutsuti ellu 13. jaanuaril Rulli alevikus Valgamaal. Liikmeid on ju üle 40. Kavatakse ellukutsuda orkester, laulukoor ning näite-, karskuse-, tehnilise enesearenduse jt. tegevusharud. Aadress: Tõrva, Rulli postitalu.

ÜENÜ Päite osakond kutsuti ellu 13. veebruaril Päite koolimajas, Virumaal, koolijuhataja lahkel kaasabil. Aadress: Päite, Sillamäe.

ÜENÜ Tudus, Virumaal. Asutamiskoosolekule oli tulnud noori üle 30. Aadress: Tudus.

ÜENÜ Košelki osakond asutati 27. veebruaril Košelki koolimajas, Petserimaal. Koos

25 noort. Asutamisele tunneb soojalt kaasa kohalikud õpetajad. Eeskätt organiseeritakse orkester, laulukoor ja spordiharu. Aadress: Vilo, Košelki.

ÜENÜ Naistevälja-Nõmmküla osakond kutsuti ellu 1. märtsil Järvajõe algkooli ruumides. Kokku oli tulnud 45 noort. Alustasid tegevust nais- ja meeskoor, orkester, maatulundusharu, spordiharu ja naisring ning kõnekunsti ring. Aadress: Tamm-salu, Naistevälja.

ÜENÜ Toalse osakond asutati 7. märtsil, Tooles, Virumaal. Asutajaid noori oli tulnud kokku 45. Asutamisele suhtub häahtlikult kaasa Varangu vallavalitsus. Aadress: Kunda, Toalse.

ÜENÜ Lääniste osakond asutati 13. märtsil Lääniste koolimajas, Ahjas, Tartumaal, kohalikkude juhtivate tegelaste ja õpetajate kaasabil. Aadress: Ahja, Lääniste.

Lugemislauad ÜENÜ osakondades.

Lugemislauad töötasid 31 osakonnas kuhu oli tellitud 194 ajakirja 56 päevalehte ja 28 kohaliku lehte. Ajakirjadest olid esikohal: Eesti Noorus (31), Spordileht (13), Talupere-naine (11), Areng (8), Põllumajandus (7), Aed (7), Eesti Naine (7), Uus Talu (6), Põl-lumees (6), Kaunis Kodu (5), Teater (4), ERK (4), Loodusvaatleja (4), Tehnika põllu-majanduses (3), Muusikaleht (3), Eesti Mets (3), Eesti Kirjandus (3), Olion (3) ja teisi vähemal määral. Vähemtuntud ajakirjadest soovitage eriti ajakirju „Teater” ja „Loodus-vaatleja” ja raamatuaastal „Eesti Kirjandus”.

Oma ajakirjad ilmusid 24. osakonnal. Ajuti-selt on jäänud seisma Kõnnu „Noorte Elu” ja Veltsi „Leegid”. Ajakirju on ilmu-nud järgmiselt (1934. a. 15 ajakirja):

	nr.	arv.	
1. Ago osak. „Aovalgel”	1	1	käisiti.
2. Joa osak. „Leek”	3	3	”
3. Karilatsi „Kolle”	2	2	”
4. Käosalu „Koidikul”	1	1	”
5. Laaneme sa „Noorus-tuli”	2	15	”
6. Läsna „Areng”	3	3	”
7. Mädapea „Noor elu”	5	1	”
8. Palmse „Rünikivi”	1	1	”
9. Rutikvere „Vaino täht”	2	2	”
10. Sakala	?	2	”
11. Tammispea „Põhja-täht”	2	2	”
12. Koeravere „Tähised”	2	2	”
13. Puka „Tungal”	1	1	”
14. Voose „Noorusvaated”	2	2	”
15. Hõimla „Hõimula”	3	3	”
16. Valgejõe „Põhja Val-gus”	3	3	”
17. Hirvli „Noor kündja”	2	2	”
18. Aruküla „Noorustuli”	4	400	rotaatoril
19. Kaiu „Noorte püüded”	4	5	masinal
20. Kulina „Lootus”	1	23	šapirogr.
21. Kõpu „Häälekõvendaja”	1	60	”
22. V. Jaagupi „Lõunatuul”	1	30	”
23. Albu-Risti „Lõke”	2	40	hektogr.
24. Tamsalu „Ühismõtted”	1	250	trükitud.

ÜENÜ liikmeskond.

Seni tagasitulnud ÜENÜ osakondade teate-lehtede järele (170) on ÜENÜ liikmete arv jõudsasti kasvanud. Liikmeid oli 1932. a. lõpul 8500, 1933. a. lõpul 9460, 1934. a. lõpul 10914 ja 1. aprilliks 1935. a. umbes 11400. — Kokku on tegevosakondi 241. Liik-meist meesnoori 63%, naisnoori 37%. Liik-meist on alla 18. a. vanad 1500.

Keskmine liikmemaks, mis 1932. a. oli 37 ja 1933. aastal 30 senti, on 1934. aastal tõus-nud 32 sendile.

Tegevusharud ÜENÜ osakondades.

1934. aastal töötas ÜENÜ osakondades 653 tegevusharu, milliseid võiksime mainida ku ÜENÜ õpiringideks. Esikohal 118 spordi-haru 2580 liikmega, 104 näiteharu 1550 liikmega, 58 kirjandusharu 880 liikmega, 52 maatulundusharu 620 liikmega, 49 rahvatantsuharu 526 liikmega, 33 võim-lemisrühma 562 liikmega, 19 naisringi 298 liikmega. Järgnevad käsitööharud (18), kodukaunistamise, aianduse, majapidamise, male, karskuse, esperanto, tuletõrje, hõimu ja teis-ed harud. ÜENÜ Tallinna osakonna juures töötab purjelennu klubi. Tuntavat suurene-mist näitavad rahvatantsu-, võimlemise-, kä-sitöö- ja naisharud. Paljude osakondade juu-res töötavad skaut- ja guidrühmad.

Tegevuse lõpetand on aasta jooksul 45 te-gevusharu ja 8 laulukoori, mille peamiseks põhjuseks juhtide puudus.

Lisaks harudele töötas osakondades 36 õpi-ningi 642 liikmega. Õpiringides peeti 281 koosolekut ja 270 referaati. Õpiringidest on üldhariduslikke 9, kõneoskuse 9, seltsk. kasvat. 4, kirjanduse 4, maatulunduse 3, kodu-kaunist. 2, ajaloo, näiteringe 3.

Laulukooridest töötas ÜENÜ osakondades 1934. aastal 68 segakoori 1824 lauljaga; 6 meeskoori 144 lauljaga ja 3 naiskoori 34 lauljaga. Suuremad koorid on ÜENÜ Tallinna ja Tartu osakondadel.

Eesti Nooruse levitamise võistlused.

ÜENÜ Keskjuhatuselt väljakuulutatud „Eesti Nooruse” levitamise võistlusel raha-listele auhindadele tuli esikohale ÜENÜ Tam-salu osakonna esimees Oskar Uude-küll, kes Tamsalu piirkonnast „Eesti Noo-rusele” hankis 47 aastatellimist. Oskar Uude-küll võitis Keskjuhatuselt esimese auhinna 15.— kr. ja Tamsalu osakond käesolevaks aastaks Keskjuhatuselt enam tellijaid saatnud osakonnale väljapandud rändauhinna kujur Herman Halliste skulptuurteose: Mõte.

Järjekorras tulivad esikohale ja saavad järg-mised rahalised auhinnad (14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, krooni): ÜENÜ Jõhvi, Koera-vere, Somp, Joa, Märjamaa, Elva, Kaiu, Raiküla ja Viimsi osakonnad.

Juhime lugejate tähelepanu Raadio-Koope-ratiivi kuulutusele ja palume võtta teatavaks, et noorsoo-koondised ja ühingud nimetatud ärist saavad 10% hinnaalanduse.

Vastutav ja tegev toimet. A. Meikop. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetuskollegium: Ed. Laaman, K. ja M. Utuste, A. Aru, K. Kerberg, H. Viires. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lossi pl. 4. „Estotrükk” Tallinn, S. Karja 8. 1935. a.

K U U K I R I

EESTI KIRJANDUS

ILMUB IGA KUU LÕPUL.

Tegev ja vastutav toimetaja mag. **D. Palgi**. Toimetus; mag. **P. Ariste** (folkloor), prof. **H. Kruus** (ajalugu), prof. **A. Saareste** (keel), kirjanik **F. Tuglas** (kirjandus). Väljaandja: **Eesti Kirjanduse Selts**.

KUUKIRI „EESTI KIRJANDUS„ on määratud igale eeslasele, kes on huvitatud rahva kultuurilisest edust. Ta pole ajaviitelugemiseks, vaid rikastab lugeja teadmisi.

ARTIKLID on asjatundlikult kirjutatud, seejuures aga kergesti arusaadavad ja käsitlevad tähtsaid küsimusi kirjanduse, keele, rahvaluule, ajaloo, rahvateaduse, muinasteaduse, ühiskonnateaduse, filosoofia, kunstide ja kultuuriarengu aladelt.

ARVUSTISI ilmub igas numbris algupäraste ilukirjanduslike teoste, tõlgete ja teaduslike tööde üle. Neid arvustisi võib lugeja usaldada, sest sihilikud, ühekülgsed või asjatundmatud arvustised ei leia avaldamist.

KAASANDENA ilmub „Eesti raamatute üldnimeslik“, mis osutub eriti tähtsaks, sest ta sisaldab täielise bibliograafilise ülevaate Eestis ilmuvaist raamatuist.

TELLIMISHIND 1935. a. on erakordselt odav ja kõigile kättesaadav: 5 kr. aastas, 2 kr. 50 s. poolaastas, 1 kr. 25 s. veerandaastas; üksiknumber maksab 50 senti.

Varemaid aastakäikudest on saadaval järgmised: XIII—XVIII (1918/19—1924) hinnaga 3 kr. 60 s., XIX—XXIII (1925—1929) hinnaga 5 kr., XXIV—XXVIII (1930—1934) hinnaga 6 kr.; nahkköites 2 kr. kallim. Aastakäigud I—XII (1906—1917) on müügil otsas; mõningaid üksiknumbreid on saada hinnaga 50 senti.

„EESTI KIRJANDUSE“ VAREMAD AASTAKÄIGUD on hinnatavad kui väärtusliku ja mitmekesise sisuga mahukad köited, mis millalgi ei vanane, mille väärtus ajaga koguni kasvab ja mille võib omandada odavasti. Seepärast on ka kõik esimesed köited juba müügil otsas.

„EESTI KIRJANDUSE“ SISUREGISTER 1906-1930

Toimetanud **O. Urgart**. 104 lk., hind 3 kr.

Sisaldab ainet järgi korraldatult kõik artiklid ja vähemad kirjutised, mis ilmunud „Eesti Kirjanduses“ 25 a. jooksul. Lõpuks isikute register, kes on kirjutanud ja kellest on kirjutatud „Eesti Kirjanduses“. Eriti kasulik nendele, kel pole käepärast kõiki „E. Kirj.“ aastakäike.

Lääne-Eesti Ühispank

MÄRJAMAAL

Äriseis 31. detsembril 1934. a.

AKTIVA

PASSIVA

Kassa	15.979,72	Osakapital	79.900,—
Hoiuarved	50.540,39	Tagavarakapital	9.535,51
Väärtpaberid	37.365,49	Amortisatsioonikapital	19.368,79
Väärtused	87,—	Hoiusummad	346.639,47
Diskonteeritud vekslid	270.218,—	Vekslite rediskont	17.462,—
Tähtajalised laenud	73.965,—	Võlad teistest krediitasutistes	25.587,67
Riiklikud laenud	15.230,—	Riiklikud laenud	13.399,43
Konto-korrent laenud	25.363,37	Korrespondendid	4.654,27
Korrespondendid	9.111,04	Väljaantud garantiid	25.664,50
Garantii deebitorid	26.164,50	Tuleva-aasta tulud	6.566,36
Vallasvara	4.922,70	Muud passivad	12.968,18
Kinnisvara	33.525,—	Puhaskasu	3.097,57
Muud aktivad	3.371,54		
	Kokku 564.843,75		Kokku 564.843,75

ÜHISUS

„VÕHMA EKSPORTTAPAMAJA“

Peakontor ja tehased:

Võhmas, Viljandimaal, telef. 42 ja 27
Esinduskontor: V. Karja t. tel. 441-68
TALLINNA LAOD, külmoone ja jäätehas
V. Karja 1, tel. 441-69

Kauplused:

VÕHMAS, tapamaja juures
VILJANDIS, Posti 18, tel. 3-15
NARVAS, Posti 69, tel. 2-94
TAPAL
TALLINNAS, Valli 10, Urla majas, tel. 441-59
Poska 28
Turukaubamaja kpl. Nr. 13 tel. 440-93
Raekoja plats 13, tel. 455-32.

ÜHISTEGELINE KESKPANK EESTI RAHVAPANK

TALLINNAS, S. KARJA 19 (omas majas) KÖNETRAAT 425-55

*Juhib rahaliikumist kohalikkude ühis-
tegelikkude krediitasutiste vahel üle
riigi. Toimetab raha hoiulevõtmist ja
laenudeandmist. Müüb ja ostab välisra-
ha ja kindlaprotsendilisi väärtpabereid.
Annab teraslaekaid üürile.*

JUHATUS.

Põllupidajate Ühispank

Estonia puistee 27, Tallinnas, telef. 455-68

Arvete seis 31. märtsil 1935. a.

AKTIVA

PASSIVA

Kassa ja hoiuarved teist. pank.	104.619.40	Osa- ja tagavarakapital	81.449.62
Väärtpaberid	29.788.62	Hoiusummad	477.063.84
Välisraha	186.68	Riiklised laenud	32.244.78
Diskonteeritud vekslid	344.602.78	Korrespondendid	3.657.89
Laenud	95.181.20	Väljaantud garantiid	13.173.—
Riiklised laenud	28.197.30	Saadud % ja komisjon	13.119.63
Korrespondendid	4.403.91	Muud passivad	9.770.39
Garantiide deebitorid	13.173.—		
Vallasvara	5.264.54		
Makstud % ja komisjon, ärikul.	3.660.40		
Muud aktivad	1.401.32		
	Kr. 630.479.15		Kr. 630.479.15

Pank võtab raha hoiule, annab laenusid, müüb Riigikassa pantkirju, millega asunikudel soodus tasuta Eesti Maapangale võlgasid ja toimetab kõiki panga operatsioone.